

Universitat
de Girona

Universitat de Girona
Facultat de Lletres

Universitat de Girona
Facultat de Lletres
Grau en Comunicació Cultural

50 ANYS DE DAGOLL DAGOM:

**Monogràfic de La Vanguardia
sobre la companyia de teatre
referent a Catalunya**

Treball de Final de Grau
Autora: Eva Ojalvo Rodríguez
Tutora: Olga Felisa del Río Sánchez
Curs: 2023-2024
Data d'entrega: 7 de juny de 2024

AGRAÏMENTS

En primer lloc, m'agradaria agrair a l'Olga Felisa del Río Sánchez, la meva tutora del Treball de Final de Grau, per l'acompanyament i per aconsellar-me.

Seguidament, a l'Anna Candelas, responsable de comunicació de Dagoll Dagom, per facilitar-me el contacte amb els directors de la companyia i per facilitar-me informacions.

En tercer lloc, vull agrair als tres directors de Dagoll Dagom: l'Anna Rosa Cisquella, en Joan Lluís Bozzo i en Miquel Periel, per concedir-me un temps per fer-los les entrevistes que necessitava.

També a la Sílvia Oller, corresponsal de *La Vanguardia* de Girona, per proporcionar-me el contacte de l'Ester, dissenyadora del departament de disseny de *La Vanguardia*, que m'ha brindat els paràmetres necessaris per a la maquetació del monogràfic.

A en Miquel Amela, dissenyador gràfic, per resoldre'm dubtes sobre la maquetació amb Indesign.

I, finalment, a la meva mare, la Carme i al meu pare, en Xavi, per aconsellar-me en tot el procés del treball.

Introducció

El següent treball vol destacar la rellevància de la companyia Dagoll Dagom dins la cultura catalana, realitzant un monogràfic inserit al diari *La Vanguardia*, que tracta sobre la celebració dels 50 anys de Dagoll Dagom; la representació de l'última reposició de *Mar i cel*, l'obra més exitosa de la companyia, i la baixada de taló d'aquesta.

Fa uns quants anys, concretament el 2014, vaig poder veure amb l'institut l'obra *Mar i cel* de Dagoll Dagom. A mi, des de petita, sempre m'havien agradat els musicals, però mai n'havia vist un en directe; sempre els havia mirat per la televisió. I quan vaig veure l'obra al Teatre Victòria, amb un vaixell enorme al mig de l'escenari, amb una orquestra en directe, i amb totes les emocions que generava l'espectacle, em vaig enamorar completament del teatre musical i, consegüentment, de Dagoll Dagom. O potser va ser al revés. Em vaig enamorar de Dagoll Dagom i, consegüentment del teatre musical. Des de llavors he pogut veure alguna obra més seva. Concretament *Scaramouche*, *Maremar* i la seva darrera creació, *L'alegria que passa*. I les que no he pogut veure en directe, les he vist retransmeses per Internet.

La qüestió és que aquesta sensibilitat que tinc per Dagoll Dagom, que em va introduir a un món que m'encanta, m'ha portat a realitzar aquest Treball de Final de Grau. Un treball que m'ha fet aprendre molt més profundament qui són Dagoll Dagom, qui en són els responsables, perquè són tan importants a Catalunya i moltes curiositats més que podeu trobar dins el monogràfic.

Índex

1. Justificació del dossier.....	4
1.1. Dagoll Dagom.....	4
2. Mitjà en el qual s'inseriria el dossier o monogràfic.....	5
3. Temps de realització i descripció del mètode de treball.....	6
4. Dificultats en la seva realització (narratives, accés a les fonts, obtenció de dades, selecció de fonts i dades, etc.).....	8
5. Relació de fonts utilitzades (primàries i secundàries).....	9
6. Annexos.....	14
6.1. Peces informatives.....	14
6.1.1. Peça 1 i 2: Dagoll Dagom, un fenomen del teatre independent i infografia Situem-nos en la història de Dagoll Dagom.....	14
6.1.2. Peça 3: “L’orgull és fer coses molt diferents però amb una identitat pròpia”	15
6.1.2. Peça 4: L’alegria ja ha passat.....	16
6.1.3. Peça 5: “Quan t’hi fiques és apassionant. Jo he estat al costat de la companyia tota l’estona”.....	17
6.1.4. Peça 6: 50 anys d’històries.....	18
6.1.5. Peça 7: L’últim Mar i cel de Dagoll Dagom.....	20
6.1.6. Peça 8: “El teatre no pot fer gaires distincions, el teatre ha de buscar el gran públic, si vol sobreviure econòmicament”.....	21
6.1.7. Peça 9: Més sorpreses per als seguidors de Dagoll Dagom.....	22
6.1.8. Peça 10: Alguns dels hits que podria contenir el vinil de Dagoll Dagom.....	23
6.1.9. Peça 11: Un llegat innegable.....	24
6.2. Entrevista completa a Anna Rosa Cisquella.....	25
6.3. Entrevista completa a Joan Lluís Bozzo.....	38
6.4. Entrevista completa a Miquel Periel.....	43
6.5. Correus electrònics amb Dagoll Dagom.....	49
6.6. Correus electrònics amb La Vanguardia.....	54
6.7. Paràmetres generals de maquetació de La Vanguardia.....	56

1. Justificació del dossier

Aquest 2024 se celebren els 50 anys de Dagoll Dagom, una de les companyies de teatre més referents a Catalunya i, també a Espanya. A causa de la seva importància a casa nostra, juntament amb el fet que compleixen 50 anys de recorregut i fan per última vegada *Mar i cel* i, en acabar, abaixen la persiana per sempre, he considerat que és un tema d'interès per fer-ne un monogràfic dins el diari La Vanguardia, diari amb un gran nombre de lectors i una gran incidència a Catalunya, que és el que m'interessava. Seguidament, us vull explicar qui són Dagoll Dagom i la selecció de diverses característiques del monogràfic que he realitzat.

1.1. Dagoll Dagom

Dagoll Dagom és una companyia de teatre que va fundar l'actor i director de teatre català Joan Oller, l'any 1974, un any abans de la mort de Franco i, tanmateix, del final de la dictadura franquista. Se situa en el moviment del teatre independent que va sorgir a partir dels anys 1959, durant el que seria el segon franquisme, comprès entre el 1959 i el 1975. Aquest moviment teatral es caracteritzava per una reivindicació davant la dictadura franquista i una recerca d'espais de llibertat d'expressió, per fugir de la censura que hi havia en aquell moment a la societat espanyola.

Així doncs, la companyia es va donar a conèixer aquell mateix any amb el primer espectacle *Yo era un tonto y lo que he visto me ha hecho dos tontos*, que recuperava poemes de l'obra que porta el mateix nom que el musical de Rafael Alberti. Després d'aquest, l'any 1975 van fer l'obra *No hablaré en clase*, que va ser quan va arribar l'èxit de la companyia i van haver de marxar a fer gira per Espanya. En aquest moment, la companyia es va haver de professionalitzar i decidir si volien emprendre la carrera de les arts escèniques o continuar amb el que estaven estudiant a les altres facultats. Molts dels integrants van deixar el teatre en aquell moment, però això va donar peu a que l'Anna Rosa Cisquella, en Joan Lluís Bozzo i en Miquel Periel (els coneguts directors de Dagoll Dagom) entressin com a substituïts a l'obra i emprenguessin la seva vida artística, que ha perdurat fins avui. Des d'aquell moment, la companyia ha passat de ser una cooperativa al seu inici, fins a una societat anònima dirigida per Anna Rosa Cisquella, Joan Lluís Bozzo i Miquel Periel, que segueix actualment. Durant aquests anys, Dagoll Dagom ha realitzat espectacles boníssims aclamats per la crítica i pel públic i, encara més, amb l'espectacle *Mar i cel*, l'èxit més gran de la companyia, que s'ha convertit en el musical referent de Catalunya.

1.2. Característiques del monogràfic rellevants

He considerat adequat realitzar aquest apartat, ja que hi ha una sèrie de característiques del monogràfic que no són cap coincidència.

En primer lloc, l'ordre de les peces és important per donar-li un sentit al relat. En primer lloc, he volgut fer el context i història de la companyia per poder situar-los en un context històric.

Seguidament, he volgut donar veu a l'Anna Rosa Cisquella, ja que és la directora que ha estat més en actiu últimament i he maquetat l'entrevista per la part que parla sobretot de *L'alegria que passa*, per donar peu a la crítica de l'obra, que és la peça que va darrere aquesta. Després de la crítica, he volgut introduir l'entrevista d'en Miquel Periel, on hem parlat del Mar i cel i de la seva última representació, que ben aviat donarà pas al reportatge sobre Mar i cel. Abans però, he volgut fer un repàs per alguns dels espectacles de la companyia, repassant-ne actors i actrius, curiositats i trames. Per anar acabant, li he fet una petita entrevista a en Bozzo. La raó de que sigui més curta és perquè actualment no està en actiu. Vaig aprofitar per fer-li preguntes més generals sobre la visió que té del teatre i del teatre musical de l'actualitat i, tanmateix, dels objectius i valors de Dagoll Dagom. Al costat hi trobem la peça que parla de les sorpreses que ha preparat la companyia pels 50 anys de Dagoll Dagom i, juntament amb aquesta, una infografia il·lustra algunes de les músiques més destacades que podria incloure el vinil que volen editar. Finalment i per concloure el monogràfic, he volgut parlar del llegat de la companyia, del seu reconeixement i del seu relleu.

En segon lloc, la data que he escollit pel monogràfic, que és el dia 6 d'abril, l'he triada pel fet que el dia 5 d'abril va tenir lloc la presentació dels 50 anys de Dagoll Dagom i la roda de premsa de *Mar i cel* (2024) al Teatre Victòria de Barcelona, on vaig poder assistir per obtenir totes les dades de l'esdeveniment. Així doncs, el monogràfic es publicaria el dia després, per poder-ne fer la peça de *Mar i cel* i la de les sorpreses de la celebració dels 50 anys de la companyia.

Finalment, el color granat, que es va reiterant en diferents llocs del monogràfic, l'he escollit perquè és el color corporatiu de la companyia i he considerat que era encertat poder acolorir el treball, d'alguna manera, amb la identitat de la companyia.

Seguint amb aquest punt de la identitat, les lletres de la portada del monogràfic "Dagoll Dagom" són agafades del cartell de l'última obra de la companyia: *L'alegria que passa* i les he modificat amb l'Il·lustrador per vectoritzar-les i poder-les utilitzar com a títol. Així mateix, l'ocell que vola a l'encapçalament de les diferents pàgines també l'he extret del mateix cartell i amb ell he volgut donar una mena de recorregut al dossier.

2. Mitjà en el qual s'inseriria el dossier o monogràfic

El mitjà on s'inseriria el monogràfic és el diari La Vanguardia, concretament a la secció de monogràfics. La Vanguardia és un diari molt ben consolidat i que té un nombre molt alt de lectors diaris. Tanmateix, és el diari més popular a Catalunya i he considerat que, degut que la companyia teatral Dagoll Dagom és catalana i que té una importància cabdal en la cultura teatral de Catalunya, era un tema d'interès i de rellevància per portar-lo en un diari que tingués molts lectors i, molts d'ells amb interès sobre la cultura catalana.

3. Temps de realització i descripció del mètode de treball

Des que vaig iniciar el treball fins ara que estic escrivint aquest dossier, el que ara és un monogràfic de La Vanguardia ha passat per moltes altres idees. Inicialment, vaig voler fer un especial de la revista Enderrock sobre Dagoll Dagom, però finalment vaig veure que en una revista musical com és l'Enderrock no m'acabava d'encaixar el que volia fer o, també pot ser, no sabia com fer-ho encaixar. Després vaig decidir que faria una revista d'arts escèniques i dins la revista faria un monogràfic molt extens sobre la companyia (volia fer una pàgina per cada obra de Dagoll Dagom, que tenen un total de 34 produccions i 5 sèries de televisió, entre altres peces), però l'Olga, la meva tutora del Treball de Final de Grau, em va prendre per boja i em va donar la idea de fer un monogràfic més petit i de qualitat en un diari, com he acabat fent. Quan vaig tenir decidit que volia fer un monogràfic en un diari, vaig començar a pensar a quin de tots els que existeixen i, com he explicat al punt anterior, em vaig decantar per La Vanguardia perquè és un diari que té un nombre alt de lectors i, el que més m'interessava, que és un diari incident a Catalunya. I, per últim, vaig estar rebuscant entre les seccions de La Vanguardia per acabar de decidir on encaixava més el contingut. Finalment, ho vaig veure clar per encaixar-ho a l'apartat de monogràfics.

A partir d'aquí vaig començar a decidir com volia fer el monogràfic, quines peces informatives volia incloure, quin to volia donar-li a les peces, amb qui m'havia de posar en contacte... i vaig organitzar-me amb el següent cronograma segons les tasques que tenia i en quin temps les volia realitzar:

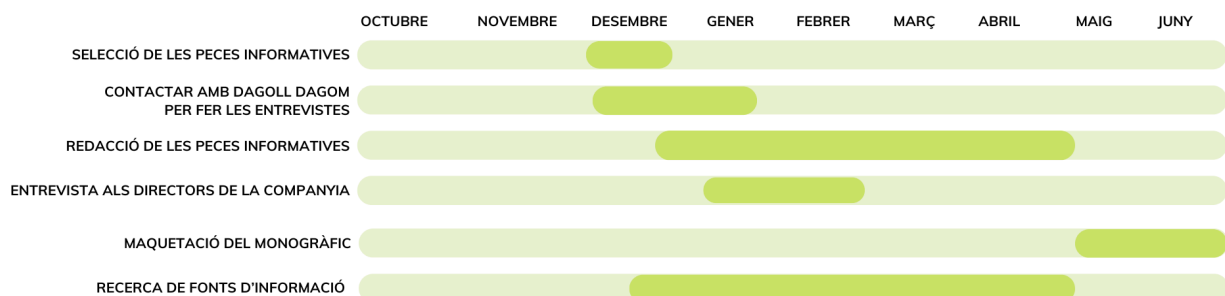

Figura 1. Cronograma del treball

A mesura que he anat realitzant el treball, aquest cronograma ha anat variant, sobretot amb la realització de les entrevistes als directors, que les volia realitzar entre el gener i el febrer i, al final, les he acabat fent al març i l'abril.

Quan vaig saber les dates de les entrevistes i les peces que volia realitzar (que va ser a finals de gener), em vaig fer un calendari més detallat on vaig posar la data límit que em volia marcar per fer cada peça informativa segons les setmanes que quedaven per l'entrega del Treball de Final de Grau i els terminis del protocol. Tot i que ha variat molt i l'he modificat diverses vegades, el trobareu seguidament:

5 FEB - 11 FEB	CRÍTICA L'ALEGRIA QUE PASSA
12 FEB - 18 FEB	CONTEXT I HISTÒRIA
19 FEB - 25 FEB	PREPARAR ENTREVISTES
26 FEB - 3 MAR	PREPARAR ENTREVISTES
4 MAR - 10 MAR	RECORREGUT COMPANYIA
11 MAR - 17 MAR	RECORREGUT COMPANYIA
18 MAR - 24 MAR	ENTREVISTA ANNA ROSA
25 MAR - 31 MAR	ENTREVISTA PERIEL
1 ABR - 7 ABR	MAR I CEL + MÉS SORPRESES
8 ABR - 14 ABR	CONTEXT I HISTÒRIA DAGOLL DAGOM
15 ABR - 21 ABR	LLEGAT COMPANYIA
22 ABR - 28 ABR	ENTREVISTA BOZZO
29 ABR - 5 MAIG	REPÀS + INCLOURE INFO ENTREVISTES

Figura 2. Calendari del treball.

Així, he pogut tenir la pressió de fer les diferents tasques intentant no deixar-les de banda durant massa temps.

D'altra banda, per la realització de les peces informatives, m'he fet esquemes amb les dades que volia incloure-hi. Per exemple, en el cas de la crítica de l'alegria que passa, em vaig fer el següent esquema:

CRÍTICA DE L'ALEGRIA QUE PASSA

- MÚSICA I COREOS FORMEN PART DE LA DRAMATÚRGIA
- MÚSICS HO FAN TOT: CANTEN, BALLEN, INTERPRETEN I TOQUEN INSTRUMENTS
- GONYALONS INCREÏBLE, LA VEIEM BRILLAR DALT L'ESCENARI. SEMBLA QUE EL PAPER S'HAGI CREAT PER ELLA. NÚMERO DE CABARET BRUTAL. DESDOBLAMENT DELS 2 PERSONATGES I MONÒLEG ENTRE ELS DOS INCREÏBLE.
- MARIONA CASTILLO UNA VEU IMPECABLE
- ELOI, JOAN, JÚLIA, DAVID PÉREZ-BAYONA UN TALENT INCREÏBLE I UN NIVELL PROFESSIONAL BRUTAL
- ELOI NARRADOR INCREÏBLE
- POL I BASEM NAHNOUH FAN UN SHOW INCREÏBLE. COREO OCELLS DE FANG!
- PUCK
- ESCENOGRAFIA
- CRÍTICA QUE FA L'OBRA COMPARANT AMB L'OBRA DE SANTIAGO RUSIÑOL

4. Dificultats en la seva realització (narratives, accés a les fonts, obtenció de dades, selecció de fonts i dades, etc.)

Durant el procés de realització del monogràfic he tingut una sèrie de dificultats que han interromput intermitentment el progrés del treball.

En primer lloc, i pel que fa a l'accés a les fonts primàries, la meva primera idea era fer entrevistes als tres socis directores de la companyia, que són l'Anna Rosa Cisquella, que era la que m'interessava més perquè és la que està en actiu actualment, en Miquel Periel i en Joan Lluís Bozzo. També volia parlar amb algun actor i els creadors de L'alegria que passa i, per últim, volia fer un seguiment de Mar i cel 2024, per fer un reportatge molt detallat. En aquest cas, em vaig posar en contacte amb la companyia, concretament amb l'Anna Candelas que treballa al departament de comunicació de Dagoll Dagom i li vaig plantejar la meva idea. Ella em va dir que li estava demanant entrevistar a moltes persones i que acotéssim una mica per poder-ho començar a moure i, clarament, li vaig demanar que el més important pel meu monogràfic era entrevistar als tres directores de la companyia, que era el que li donava més valor al meu treball. Per tant, vam programar primer l'entrevista a l'Anna Rosa, la qual vaig anar a entrevistar presencialment a Barcelona; després vaig fer-li una entrevista telefònica a en Miquel Periel, perquè com que està jubilat era més difícil localitzar-lo i programar-li una entrevista i, per últim, em quedava entrevistar a en Joan Lluís Bozzo, i és aquesta entrevista en la qual va haver-hi dificultats. En teoria l'havia d'entrevistar el 2 d'abril a casa seu, que és com havia quedat amb l'Anna Candelas, i li vaig enviar un missatge la setmana anterior per acabar de concretar l'entrevista, però no em va contestar. Li vaig enviar un parell de missatges més i el vaig trucar el dia 1 i res. Per tant, el dia 2 no el vaig poder entrevistar. Finalment, vaig poder contactar amb ell i vaig fer-li l'entrevista telefònicament. Però vaig passar d'haver-li de fer el 2 d'abril a fer-li el 26 d'abril.

En segon lloc, i fent referència a la redacció de les peces informatives, m'he trobat amb diverses dificultats: Primerament, la transcripció de les entrevistes (sobretot la de l'Anna Rosa Cisquella que m'ha ocupat 12 pàgines), perquè hi havia paraules que no s'entenen bé a la gravació i he hagut de fer tombarelles per acabar-les entenent i, a més, transformar-la en una entrevista per un diari, que has de modificar moltes falques o expressions recurrents és una feina molt laboriosa. I, també, m'ha sigut molt complicat escollir la manera de narrar les diferents peces, sobretot perquè soc molt sensible i passional escrivint sobre coses que m'agraden perquè m'emociono i em deixo portar per aquesta emoció, però crec que he sabut deixar-me anar quan ho considerava necessari (com, per exemple a la crítica de L'alegria que passa), però també contenir-me i ser més coherent i informativa quan era necessari.

Finalment, pel que fa a la maquetació del monogràfic, és on he tingut el problema més gran perquè és un àmbit que desconec més. L'any passat a l'assignatura "Discurs i imatge" de la universitat vaig poder aprendre moltes coses sobre la maquetació amb InDesign, però igualment he hagut d'informar-me molt i aprendre moltes coses noves perquè em quedés un bon monogràfic i, tanmateix, el més semblant a La Vanguardia. En aquest sentit, em vaig

posar en contacte amb La Vanguardia i em van passar uns paràmetres bàsics de maquetació que fan servir, però em van apuntar que cada maquetació varia segons el dia. És per això que he agafat algunes de les indicacions del document (la mida del document, els marges, la tipografia...) i altres paràmetres els he comparat amb els diferents monogràfics del diari. Tanmateix, els paràmetres semblaven escrits en codi, perquè no entenia gairebé res del que posava, però en Miquel Amela, que és dissenyador gràfic, va ajudar-me a entendre el document i, a partir d'allà, vaig poder començar a maquetar millor.

També, en aquest sentit m'ha costat molt encaixar les peces a la maqueta del diari, ja que o eren massa llargues o massa curtes i no acabàvem de quadrar dins la pàgina. He hagut de jugar molt amb la informació perquè hi cabés bé al monogràfic; sobretot amb la infografia del vinil, que em va fer desmuntar i recol·locar les dues pàgines que ocupa.

5. Relació de fonts utilitzades (primàries i secundàries)

Pel que fa a les fonts utilitzades, n'he utilitzat tan de primàries com secundàries. Seguidament, les aniré desglossant per cada peça informativa que he realitzat:

Peça 1: *Dagoll Dagom, un fenomen del teatre independent*

En aquest cas, alguna informació l'he abstret de l'entrevista a l'Anna Rosa Cisquella, però la majoria han estat fonts secundàries, que les teniu seguidament:

- *Dagoll Dagom - Història*. (s. f.). <https://www.dagolldagom.com/ca/historia>
- Institut del Teatre. (s. f.). *Teatre independent*. ITeatre.
<https://www.institutdelteatre.cat/publicacions/ca/enciclopedia-arts-esceniques/id2747/teatre-independent.htm>

Peça 2: *Situem-nos en la història de Dagoll Dagom*

Com que és una peça que complementa la pàgina anterior, he utilitzat les mateixes referències. Com a font primària l'entrevista a Anna Rosa Cisquella i com a fonts secundàries les que he esmentat anteriorment:

- *Dagoll Dagom - Història*. (s. f.). <https://www.dagolldagom.com/ca/historia>
- Institut del Teatre. (s. f.). *Teatre independent*. ITeatre.
<https://www.institutdelteatre.cat/publicacions/ca/enciclopedia-arts-esceniques/id2747/teatre-independent.htm>

Peça 3: *“Lorgull és fer coses molt diferents però amb una identitat pròpia”*

Aquesta peça està basada en l'entrevista que vaig realitzar el 20 de març a l'Anna Rosa Cisquella. Per tant, no he utilitzat cap font secundària.

Peça 4: *L'alegria ja ha passat*

Per aquesta peça, la font primària sóc jo mateixa, ja que he pogut veure l'espectacle en directe tres vegades i, com a fonts secundàries per complementar la meva informació he visitat la pàgina web de la companyia.

- *Dagoll Dagom - L'alegria que passa.* (s. f.).

<https://www.dagolldagom.com/ca/lalegriaquepassa>

Peça 5: “*Quan t’hi fiques és apassionant. Jo he estat al costat de la companyia tota l’estona*”

En aquest cas, la peça esta basada en l'entrevista que vaig realitzar el 25 de març a Miquel Periel, soci director de la companyia. Així doncs, no he utilitzat cap font secundària.

Peça 6: *50 anys d'històries*

Com a font primària d'aquest reportatge, tinc les entrevistes de l'Anna Rosa Cisquella, en Joan Lluís Bozzo i en Miquel Periel i, tanmateix, alguna informació meua, ja que he pogut veure alguns del espectacles en directe com són *Scaramouche*, *Maremar*, *L'alegria que passa* i *Mar i cel*.

D'altra banda, com a fonts secundàries he utilitzat les següents:

- *Dagoll Dagom - Teatre.* (s. f.). <https://www.dagolldagom.com/ca/teatre>
- CCMA. (2023, 12 julio). *Teatre - La càpsula del temps-Dagoll Dagom 40 anys* [Vídeo]. 3Cat. <https://www.ccma.cat/3cat/la-capsula-del-temps/video/5420331/>
- Clavell D'Ivori. (2017, octubre 12). *Antaviana- Dagoll Dagom (1978)* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=9ThgpFyRvJk>
- Clavell D'Ivori. (2017, octubre 12). *Nit de Sant Joan- Dagoll Dagom (2010)* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=8DXBnT-pByU>
- Clavell D'Ivori. (2017, octubre 12). *Glups!!- Dagoll Dagom (1983)* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=12t1n0iyjDI>

- Clavell D'Ivori. (2017, novembre 1). *El Mikado - Dagoll Dagom (1986)* [Vídeo]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=fsxX_pWZFOY
- Sergi M.S. (2016, 16 julio). *Mar i Cel - Dagoll Dagom (TV3) 2016* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=YMCIOd8Ec1k>
- Clavell D'Ivori. (2017, junio 27). *Flor de Nit-Dagoll Dagom (1992)* [Vídeo]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=x_fZMZ3LljM
- Clavell D'Ivori. (2017, junio 27). *Flor de Nit-Dagoll Dagom (1992)* [Vídeo]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=x_fZMZ3LljM
- 2solesito. (2013, 24 mayo). *Oh! Europa 01 - sortida* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=ZpkmAURdkjA>
- Clavell D'Ivori. (2019, 27 marzo). *Cop de Rock - Dagoll Dagom (2011)* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=gyyUIGwDZlo>
- artl. (2018, 2 enero). *SCARAMOUCHE - Dagoll Dagom* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Z0SZyvKWg4U>
- carretero sanchez, belen. (2020, 5 julio). *Teatre Maremar Joan Lluís Bozzo 2019* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=PVXDtyKeU1U>
- Musicales de España. (2024, 29 marzo). *L'ALEGRIA QUE PASSA (2023) - Dagoll Dagom* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=AWLUfIg5wOg>

Peça 7: L'últim "Mar i cel" de Dagoll Dagom

Pel que fa a la peça sobre Mar i cel, em baso, sobretot, en la roda de premsa i la presentació dels 50 anys de Dagoll Dagom que es va realitzar el 5 d'abril de 2024 al Teatre Victòria de Barcelona, on vaig poder assistir i, tanmateix de les entrevistes a Anna Rosa Cisquella, Joan Lluís Bozzo i Miquel Periel.

Pel que fa a les fonts secundàries, he utilitzat les següents:

- *Dagoll Dagom - Teatre*. (s. f.-b). <https://www.dagolldagom.com/ca/teatre>

- Viquipèdia, L'enciclopèdia Lliure. (2024). *Expulsió dels moriscos*.
https://ca.wikipedia.org/wiki/Expulsi%C3%B3_dels_moriscos
- Bramon, Dolors. (2009). *L'EXPULSIÓ DELS MORISCOS*. Institut d'Estudis Catalans. <https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000169/00000054.pdf>
- *La gran noche de Dagoll Dagom*. (2024, 19 abril). Festival Grec 2024.
<https://www.barcelona.cat/grec/es/espectaculos/la-gran-noche-de-dagoll-dagom>

Peça 8: “*El teatre no pot fer gaires distincions, el teatre ha de buscar el gran públic, si vol sobreviure econòmicament*”

En aquest cas, la peça està basada en l'entrevista telefònica que vaig realitzar a Joan Lluís Bozzo el 26 d'abril. Per tant, no hi ha fonts secundàries.

Peça 9: *Més sorpreses per als seguidors de Dagoll Dagom*

La informació per aquesta peça l'he extret de la roda de premsa i la presentació dels 50 anys de Dagoll Dagom, en la que vaig assistir el 5 d'abril a Barcelona. No he utilitzat cap font secundària.

Peça 10: *Alguns dels hits que podria contenir el vinil de Dagoll Dagom*

Per fer aquesta infografia, m'he basat en les entrevistes a l'Anna Rosa Cisquella, en Joan Lluís Bozzo i en Miquel Periel. Tanmateix, he utilitzat les següents fonts secundàries i les dades de reproducció de l'Spotify:

- CCMA. (2023, 12 julio). *Teatre - La càpsula del temps-Dagoll Dagom 40 anys* [Vídeo]. 3Cat. <https://www.ccma.cat/3cat/la-capsula-del-temps/video/5420331/>

Peça 11: *Un llegat innegable*

Per aquest article d'opinió, he utilitzat com a font primària l'entrevista a Anna Rosa Cisquella, Joan Lluís Bozzo i Miquel Periel i, com a fonts secundàries he utilitzat les següents:

- Teatremusical.cat. (2023, 12 julio). *CONVERSES [PRODUCCIÓ] -ANNA ROSA CISQUELLA i MIREIA LORENTE PICÓ- 2023* [Vídeo]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=j1bdemlallY>

- *Teatremusical.cat*. (2016, 11 septiembre). Entrevista a Joan Lluís Bozzo, director de *Dagoll Dagom* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=1ZY8lfnk8NQ>

Finalment, he utilitzat algunes altres fonts per conèixer millor la companyia i per a la realització del monogràfic

Primàries:

- *Dagoll Dagom*. (2004). *Dagoll Dagom 30 anys*. [DVD]
- El dissenyador Miquel Amela m'ha resolt molts dubtes sobre maquetació amb InDesign

Secundàries:

- Web oficial de *La Vanguardia*. <https://www.lavanguardia.com/>
- *La Vanguardia*. (2024, enero 25).
<https://epaper.lavanguardia.com/reader/234b9651-09da-4d33-86a3-0093f83d0562?origin=%2Ffla-vanguardia%2Ffla-vanguardia-castellano%2F2024-01-25>
- Ccma. (2024, 6 abril). *Dagoll Dagom: «Estem agraïts a “Mar i cel”, però ens ha tapat tota la nostra altra feina»*. 3Cat.
<https://www.ccma.cat/3cat/dagoll-dagom-estem-agraits-a-mar-i-cel-pero-ens-ha-tapat-tota-la-nostra-altra-feina/audio/1203752/>

6.1.2. Peça 3: “L’orgull és fer coses molt diferents però amb una identitat pròpia”

DIVENDRES, 6 ABRIL 2024

MONOGRÀFIC ESPECIAL

LA VANGUARDIA 3

50 anys
DAGOLL DAGOM

Entrevista a Anna Rosa Cisquella, sòcia directora de Dagoll Dagom

“L’orgull és fer coses molt diferents però amb una identitat pròpia”

EVA OJALVO Barcelona

Aquest passat 2023 van estrenar *L’alegria que passa*, una adaptació de l’obra de Santiago Rusiñol. Com va sorgir la idea?

Després de *Maremar* (2018), vaig tenir molt bon feeling amb l’Ariadna Peya i amb l’Andreu Gallén, i vaig quedar molt contenta de l’empremta que havíem donat a l’espectacle. Per això els vaig dir que m’agradaria que tornéssim a fer un espectacle junts. I quan va començar la pandèmia, me’n vaig recordar que havíem tingut en cartera, fa molts anys, *L’alegria que passa* de Rusiñol. I de sobte vaig pensar que en aquell moment tots els actors estaven parats, pel confinament, i semblava que el teatre s’havia mort. I ho vaig relacionar amb la història de *L’alegria que passa*, una companyia que arriba a un poble i tal i tal... La vaig recuperar, la vaig tornar a llegir, i vaig dir, ostones, això segurament té una possibilitat, perquè com que és molt curta, se’n pot fer un musical sense que duri quatre hores. Llavors vaig trucar a l’Ariadna i a l’Andreu des d’Alp, a on estava confinada. Els vaig dir que es llegissin l’obra perquè pensava que tenia possibilitats. Se la van llegir, i van dir, sí, sí, sí, sí, ho veiem, ho veiem. Llavors vam començar a pensar en qui podia escriure el text i vam donar-li voltes fins que vam proposar-l’hi a en Marc Rosich, que va dir que sí que volia fer-ho. I així va començar, i va ser un procés llarg, perquè aquest espectacle, vull dir, transformar-lo ha sigut...

Hi ha alguna clau perquè una idea funcioni?

Bé, la clau és donar-li moltes voltes. També crec molt en l’equip. En què entre tots, entre totes les opinions, al final s’arriba a un consens sobre què pot ser millor.

Què és el més important per aconseguir connectar amb el públic?

Primer de tot, tenir la voluntat de connectar-hi. Perquè hi ha molts creadors que no connecten perquè no s’ho plantegen com una voluntat. Per mi, sempre és prioritari això. I és molt difícil. I això ho hem aconseguit. I això és el que em fa més feliç a mi, que sigui tan transversal i que

Anna Rosa Cisquella

sigui també a tots els pobles. Perquè no és una cosa enfocada només, per exemple, a la gent del Lliure o a la gent urbanita, o a la gent aquesta que es considera més intel·lectual. Ha funcionat a tots els pobles molt bé. La gent s’ha posat dreta a tot arreu. Això per mi, fins i tot, ha sigut sorprenent.

Com va ser la rebuda de *L’alegria que passa*?

El dia de l’estrena va ser brutal; la rebuda, enorme. Ja l’havíem fet a Rubí, i a Rubí ja va funcionar molt bé. I l’Àngel Llàcer, que és amic del gran Andreu Gallén, va venir sol amb l’Ivan Labanda, i va dir que seria un èxitàs. Allà, nosaltres estàvem encara molt acollonits. Però, bé, la veritat és que la rebuda ha sigut sempre molt bona a tot arreu. Jo crec que és un premi a l’esforç de l’entrega que hem tingut, també, perquè ho hem donat tot en l’espectacle. O sigui, l’Andreu s’hi ha deixat la pell per la música, per les lletres. L’Ariadna se l’ha deixat per les coreografies, perquè és una persona molt entregada... Tothom hi ha posat una energia al cent per cent.

Quina és l’essència que identifica la trajectòria de la companyia?

El nostre segell ha sigut la voluntat, primer de tot, de recuperar el públic,

mentió que té, molt teatral. És a dir, que molta gent va al teatre. I una de les altres coses a la qual hem contribuït és que la gent jove es prepari molt. Tècnicament s’ha elevat molt el nivell. Molta gent que ha estudiat aquí, ara està treballant a Madrid fent musicals. També hem contribuït a dignificar la professió: nosaltres som socis d’una escola que es diu Eòlia (Centre Superior d’Art Dramàtic) i això, d’alguna manera ha estat un camí que ha ajudat molta gent a formar-se. Perquè els ensenyaments de l’escola ja són considerats una carrera universitària i els pares ho veuen una formació seriosa. Ara, fins i tot, hi ha molts pares que diuen als seus fills que facin teatre i, per tant, el canvi és molt gran.

I com creu que està el panorama del teatre català actual?

Jo crec que per una banda hi ha una part molt dinàmica que són aquests joves dramaturgs, que fan coses de petit format. En aquest format hi ha força gent. Però en el gran format no. Per dos motius: primer, perquè no hi ha diners. I segon, perquè no hi ha gent preparada per fer-los. Només hi ha Focus, que és la gran productora. I els únics que queden que fan grans espectacles són la companyia La Cubana. I després no hi ha ningú més. Bé, sí, hi ha l’Àngel Llàcer, que fa franquícies. Però espectacles de creació no n’hi ha. Hi ha molts creadors que s’atreveixen a escriure coses per a dues, tres, quatre persones. Hi ha hagut un creixement de sales petites, però, en canvi, hi ha poques produccions que vagin al Teatre Victòria, o que vagin, fins i tot et diria, al Teatre Poliorama, que té un aforament de set-centes butaques. No hi ha diners i no hi ha preparació.

Vostè continuaria endavant amb Dagoll Dagom?

Bé, jo probablement sí. Sí. Però, és clar, també m’he involucrat amb l’Espai Texas i allà hi ha possibilitats de fer coses. També tinc ganes de fer coses més petites, amb gent jove, on potser puc continuar amb producció, però d’un altre tipus. Els espectacles grossos et demanen una dedicació molt gran. Per exemple, la producció és molt bèstia, i més, ara, que estic sola. Ara, coses petites, sí.

perquè, quan vam començar, hi havia molt pocs teatres a Barcelona i gairebé cap en català. I, per altra banda, també et dic una cosa que pensava l’altre dia: que el nostre orgull és fer coses molt diferents però amb una identitat pròpia.

“Hi ha hagut un creixement de sales petites, però, en canvi, hi ha poques produccions que vagin al Victòria, o fins i tot et diria, al Poliorama, que té un aforament de set-centes butaques. No hi ha diners i no hi ha preparació.”

Com creu que va contribuir i contribuir a la cultura popular catalana i al teatre musical Dagoll Dagom?

Crec que hem contribuït a fer que Barcelona sigui una ciutat, per la di-

6.1.2. Peça 4: *L'alegria ja ha passat*

4 LA VANGUARDIA

MONOGRÀFIC ESPECIAL

DIVENDRES, 6 ABRIL 2024

50 anys
DAGOLL DAGOM

L'alegria ja ha passat

'L'alegria que passa' de Dagoll Dagom ha passat per tots nosaltres, ens ha remogut i ha marxat deixant-nos una profunda reflexió

EVA OJALVO Barcelona

Ara que s'acosta la recta final de Dagoll Dagom no me'n puc estar de parlar de l'última obra de creació de la companyia, *L'alegria que passa*. És inevitable pensar que una persona a qui li agrada el teatre musical com a mi, l'últim espectacle de creació de la companyia no li serà una obra completíssima, que no el deixarà indiferent i que voldrà veure-la tantes vegades com sigui possible i, encara més, sabent que Dagoll Dagom abaixa la persiana definitivament. Jo mateixa l'he vista tres cops a l'escenari i cada vegada he descobert alguna versió nova, ja sigui per alguna substitució d'algun actor o actriu; pel canvi d'escenari; perquè em vaig fixar més en un dels personatges que en l'altre, o bé perquè cada vegada em sabia millor totes les cançons i les cantava dins el meu cap. I és que la companyia catalana, un cop més, ens ha sorprès amb el seu innegable talent, tant en l'àmbit directiu com en l'escènica.

L'obra és una adaptació de l'obra teatral *L'alegria que passa* de Santiago Rusiñol i tracta sobre un poble monòton i industrial que veu trencada la seva rutina laboral amb l'arribada d'un gran espectacle musical d'una companyia ambulante. Aquesta companyia la contracta l'alcalde del poble, que és també el propietari de l'única fàbrica en tota la població i, tanmateix, és el pare d'en Joan (Pau Oliver), un dels personatges principals que s'està a punt de casar amb la Lina (Júlia Genís). La història es complica per a aquests dos personatges amb l'arribada de la companyia, ja que en Joan s'enamora de la Zaira (Mariona Castillo), l'estrella de la companyia, que també té parella, en Puck (Jordi Coll), que és el mànager que la maltracta contínuament, lligant-la a la companyia sense altra opció. Paral·lelament, els protagonistes principals tenen un conflicte interior perquè un d'ells, en Joan, vol perseguir els seus somnis i marxar ben lluny de la ciutat i, en canvi, la Zaira vol deixar el món de l'espectacle per tenir una vida simple i senzilla en un lloc fix.

Es tracta d'una bona adaptació, ja que Marc Rosich agafa el text i el transforma en una obra totalment contemporània, contemplant els paral·lelismes de la societat d'aleshores amb l'actual, ni més ni menys que 126 anys després. Tot i això, és cert que fugen força de l'obra

L'alegria que passa

de Rusiñol. A l'adaptació de Rosich s'hi afegeixen les coreografies de l'Ariadna Peya i les músiques de l'Andreu Gallén, que es fusionen i es fonen en la dramàtica formant un tot únic.

L'obra comença a un nivell altíssim. En Nil (Eloi Gómez), que fa de narrador, introdueix l'espectador a la història amb la primera cançó del musical, *Poble gris* on ja es pot començar a veure que els actors, escenografia, coreografies i música tenen una qualitat impressionant.

Aquí entra també un factor que no podem deixar passar per alt. I és que els nou actors que formen l'espectacle ho fan tot: canten, ballen, interpreten i toquen instruments. Es van alternant sobre l'escenari desdoblant-se entre els personatges de la companyia ambulante i els del poble gris. I mentre un canta, els altres toquen la guitarra o el piano o fan una coreografia fantàstica per acompanyar-lo, i després, el que cantava passa a tocar el piano perquè l'altre balli i canti i així successivament, mostrant el gran talent i la versatilitat dels diferents actors i actrius i fent entreveure que les escoles de teatre, teatre musical, interpretació, dansa... estan formant cada vegada millor els seus alumnes, en molts àmbits diferents, per convertir-los en artistes complets. La Júlia Genís, en Pau Oliver, l'Eloi Gómez i en David Pérez-Bayona ens mostren que, tot i la seva joventut, són artistes excepcionals i brillants.

Així doncs, la companyia torna a apos-

d'interpretar els seus dos personatges en l'esplendor dels seus moments més rellevants de l'espectacle. Com quan ha de fer un diàleg entre els seus dos personatges i s'ha de dividir fent un monòleg entre els dos, amb tan sols el gest de treure's una jaqueta. O com ens deixa de sorpresos amb el número de cabaret que fa juntament amb en Pol Guimerà i en Basem Nahnouh, on ningú diria que aquest any ha celebrat 60 anys.

No voldria deixar d'esmentar com en són de brillants els dos ballarins per excel·lència de l'espectacle, en Pol Guimerà i en Basem Nahnouh, que interpreten amb una dansa contemporània una de les peces més reflexives de l'espectacle, que és *Ocells de fang, ocells de pas*, on entrellacen els seus cossos il·lustrant així la cançó, que parla de tenir somnis, de voler fer-los realitat i de

L'alegria que passa

tar, després de *Cop de rock*, per la Mariona Castillo, que interpreta el personatge de la Zaira. Podem dir que la seva tècnica vocal és deliciosa, fins i tot quan a la cançó *Atura aquestes mans* se la van passant com una estrella de rock per sobre les mans de la companyia i queda gairebé de cap per avall. Emociona i impressiona amb cada una de les peces que canta.

L'Àngels Gonyalons és increïble. Demuestra els seus anys de professionalitat a dalt de l'escenari com ho feia anys enrere, però ara amb tota una història al darrere que l'ha omplert de coneixement perquè aquest paper li quedi brodat. Se li pot entreveure la felicitat

la llibertat, i per altra banda, de la gàbia, les pors, d'estar atrapat en la nostra rutina i del vertigen de sortir-ne. Creen una màgia que et posa els pèls de punta.

Així doncs, després del que he pogut veure sobre l'escenari, de veure que els actors i actrius que estan sortint de les escoles són excepcionals i professionals més que mai, i de veure que hi ha un Marc Rosich, un Andreu Gallén i una Ariadna Peya, no en tinc cap dubte, i em deixa molt tranquil·la, que Dagoll Dagom marxa sabent que hi ha unes ganes de crear molt fortes i uns professionals que seguiran el llegat que deixa la gran companyia de teatre musical catalana.

6.1.3. Peça 5: “Quan t’hi fiques és apassionant. Jo he estat al costat de la companyia tota l’estona”

DIVENDRES, 6 ABRIL 2024

MONOGRÀFIC ESPECIAL

LA VANGUARDIA 5

50 anys
DAGOLL DAGOM

Entrevista a Miquel Periel, soci director de Dagoll Dagom

“Quan t’hi fiques és apassionant. Jo he estat al costat de la companyia tota l’estona”

EVA OJALVO Girona

Vostè va actuar al primer *Mar i cel* l'any 1988, protagonitzant el personatge de Don Carles, el virrei de València. Com va ser aquella experiència? Quants anys tenia llavors? Sí, Don Carles era el pare de la Blanca (la Gonyalons, en aquell moment). Jo en tenia 39. Llavors érem molt joves, tots. Però bé, jo ja venia de fer *El Mikado*, que era una comèdia. I llavors em va tocar fer el dolent. Que ja ho havia fet, eh? L'any 1976 amb en Bozzo vam fer un *Mar i cel* de text i allà, amb 26 anys, ja vaig fer de Don Carles. En aquella representació, en Saïd i la Blanca tenien 6 anys menys que jo. Sempre he tingut pinta de més gran, com que portava barba i tot això, bé. I m'ho vaig passar molt bé fent de Don Carles. Va ser meravellós. Aquell *Mar i cel* era una experiència tan important per a tots nosaltres... Era com una prova de foc que per a tots els que hi vam estar implicats va ser brutal viu-re-ho.

Es van arriscar molt fent aquest musical? Hi van invertir molts diners. Sí, és clar. Tots els diners, sí. Però això ho hem fet sempre, eh? Sempre ens hem gastat el que teníem. Més diners, més inversió.

I quin nivell de cant hi havia en aquell moment? Allà eren més aviat actors que cantaven. Més que grans cantants, eren actors que cantaven. Però els protagonistes cantaven molt bé. De fet, la Gonyalons ja tenia una mica d'experiència. Havia fet *La botiga dels horrors*. I el Carlos Gramaje ja era músic, tenia la carrera de música, la carrera de guitarra. Havia cantat al cor de l'òpera de València. Els personatges més importants eren cantants ja amb garanties. Com la Isabel Soriano, que feia d'Idriss. Vaig fer una barreja d'actors cantants i alguns cantants que passaven a ser actors.

Com va sorgir la idea de *Mar i cel*? Ja venia del text aquell que havien treballat amb en Bozzo? Bé, allò estava guardat en un calaix, com si diguéssim, no? Perquè, és clar, allò no era un musical, era un text.

Era el *Mar i cel* original de text. Però nosaltres volíem fer *Els Miserables*. Vam anar a veure el productor d'*Els Miserables*, que ens va rebre molt amablement i tal, però vam veure que l'espectacle havia de ser igual que el seu. Havia de ser una franquícia, com s'ha fet després amb tants musicals. Volien que ho féssim nosaltres, però exactament amb el control d'ells, tot d'ells i el mateix. És clar, a nosaltres això no ens interessava. I com que volíem un musical així, de gran format, donant voltes, voltes... Vam dir, escolta, el *Mar i cel*, que ja el coneixem, pot ser un gran musical. Té molts ingredients, no? Una història com un *Romeu i Julieta*. Amb un alto català clàssic, amb el Guimerà, que és dels millors que hem tingut mai. I vam pensar que era l'obra adequada, i aquí ens hi vam ficar i hi vam estar. Vaig contactar amb en Bru de Sala perquè fes el text, i vam fer la dramaturgia entre tots. Afegint-hi personatges. I vam decidir que faríem això, i va sortir un gran musical.

Qui va tenir la idea de tornar a fer *Mar i cel* per quarta vegada? L'Anna Rosa. El Bozzo i jo ja estàvem jubilats. I va dir, per acomiadar-nos hem de fer el *Mar i cel*. I nosaltres, ai no quina mandra, no? Una altra vegada? I l'Anna Rosa ens va conquistar.

I com ha sigut tornar a treballar amb ella? Bé, jo mai he deixat de fer-ho, eh? En Bozzo es va distanciar una mica més, però jo, per exemple, durant *L'alegria que passa*, vaig estar en algunes reunions de la dramaturgia, i tres setmanes abans me'n vaig anar a Rubí, allà on estaven assajant, i a partir d'allà ja hi vaig estar cada dia. És que, és clar, jo m'hi enganxo, saps? I llavors opines i tal... I bé, quan t'hi fiques és apassionant. Jo he estat al costat de la companyia tota l'estona.

Com van anar els càstings per aquest últim *Mar i cel*? Com està el talent avui en dia? Imagino que des del 1988 ha canviat. Brutal. Pensa que es van presentar unes mil persones, al càsting. Enviant el vídeo. Entre quatre o cinc ens els vam distribuir, revisant-los tots. I dels que feiem una primera tria, se'ls miraven els altres per anar descartant.

Miquel Periel

Fins que van quedar 150 persones, que són els que vam anar a veure presencialment. Molta gent dels que no vam triar també estaven bé. El que passa és que vam anar a triar el millor dels millors. És tremendo. Sempre el pitjor dels càstings és dir que no a algú que creus que et podria fer el paper perquè només pots triar-ne un, entens? Això és la part més desagradable dels càstings. Dir que no a segons qui.

“Nosaltres sempre hem tingut la filosofia de dirigir-nos al gran públic. Nosaltres mai hem volgut fer espectacles per minories. Sempre hem volgut recuperar el públic...”

I què busquen en els diferents actors i actrius? O sigui, vostè en què es fixa, per exemple, per agafar algú en un càsting? Primer em fixo que canti bé. Que canti bé el personatge, que l'interpreti bé, i després també en el físic, que és important, perquè és clar, has de fer una composició de tots els físics: de cada

personatge en tries potser dos o tres, i quan tens una mica el conglomerat de tots, veus quin va millor i quin no tan bé. És tot un procés. Però bé, he de dir que jo també segueixo la intuïció.

I què és el que creu que enganxa més de *Mar i cel* perquè hagi sigut un èxit tan gran? La història. La història és una història fascinant. A més que no passa de moda, perquè, per desgràcia, cada vegada que l'hem fet estava d'actualitat històrica. O sigui, sempre aquesta cosa entre religions es manté. I després, bé, la música d'en Guinovart, que és apassionant.

I quin és el públic clau de *Mar i cel*? A quin públic es dirigeixen? Nosaltres sempre hem tingut la filosofia de dirigir-nos al gran públic. Nosaltres mai hem volgut fer espectacles per minories. Sempre hem volgut recuperar el públic... Quan vam començar, el teatre català no tenia gaires funcions, ni gaire públic. Nosaltres vam dir, hem de fer coses que ens siguin interessants però que també interessin al públic. No els ho hem de posar difícil. Es tracta de no fer coses estranyes, per així poder recuperar el gran públic. I sempre hem fet, pràcticament, per a totes les edats. I el *Mar i cel* té això: és una història que la poden veure des dels nens fins als avis. I, és clar, com que l'hem fet tan-tes vegades ha passat ja per diverses generacions.

6.1.4. Peça 6: 50 anys d'històries

50 anys
DAGOLL DAGOM

50 anys d'històries

Un recorregut pels 50 anys de la companyia per conèixer els diferents personatges dels icònics espectacles

EVA OJALVO Girona

Molts de vosaltres heureu vist si més no un espectacle de Dagoll Dagom. Un recorregut de 50 anys de vida dona per explicar moltes històries i per arribar a diverses generacions. Aquí trobareu un recorregut per alguns dels espectacles de la companyia, perquè els conegueu, en sapigueu curiositats i no us en pugueu estar de mirar-los o remirar-los.

1974 - *Yo era un tonto y lo que he visto me ha hecho dos tontos*

La primera història que va explicar la companyia va anar a càrrec de Joan Ollé (1955-2022), el creador de Dagoll Dagom. L'obra titulada *Yo era un tonto y lo que he visto me ha hecho dos tontos* era un conjunt de poèsies escrites per Rafael Alberti l'any 1929 que retia homenatge als còmics del cinema.

1977 - *No hablaré en clase*

No hablaré en clase va ser el primer "boom" de la companyia. Relatava moments de l'escola de l'època franquista i els records d'infància viscuts. L'obra va ser un punt d'inflexió a la companyia, ja que gràcies al gran èxit de l'espectacle, van haver de plantejar-se dedicar-se exclusivament a l'obra i marxar arreu d'Espanya a fer gira. Aquí és quan apareixen en el

El Mikado

camí de Dagoll Dagom els tres socis que l'han dirigit durant aquests anys: Joan Lluís Bozzo, Anna Rosa Cisque-lla i Miquel Periel, que van haver de substituir algun dels actors i van emprendre la carrera artística que els ha dut fins on són ara.

1978 - *Antaviana*

Amb *Antaviana* podem començar a veure el prestigi i el segell de la companyia. L'obra tracta sobre un conte de Pere Calders (1912-1994), un escriptor que va ser pilar de la literatura catalana. Una obra que no hauria sigut el mateix sense el cantautor Jaume Sisa, que va omplir l'espectacle

Antaviana

de músiques màgiques que deixaven entreveure un nou inici de Dagoll Dagom. En aquest punt, la companyia comença a treballar amb els escenògrafs Isidre Prunés i Montse Amenós, que més endavant seran els responsables del gran vaixell de *Mar i cel* i molts altres decorats i, tanmateix, inicien el seu recorregut en el món del teatre musical.

1981 - *Nit de Sant Joan*

Nit de Sant Joan és un musical que va sorgir de diferents exercicis d'improvissació, d'un text tendre i divertit de creació col·lectiva, d'un conte de Miquel Obiols i de les músiques d'en Jaume Sisa. La història transcorre durant la nit de Sant Joan, una de les nits més màgiques de l'any, i que encara ho és més amb la cançó *La nit de Sant Joan* que va escriure Joan Lluís Bozzo.

1983 - *Glups!*

Glups! és un altre dels espectacles que marca el rumb de la companyia. Es tracta d'una comèdia musical inspirada en els còmics del dibuixant francès Gérard Lauzier, el qual representa les misèries humanes que desgraciadament no han canviat en la nostra societat actual.

1986 - *El Mikado*

El Mikado és una opereta còmica en dos actes amb llibret de W. S. Gilbert i música d'A. Sullivan que va ser estre-

nada al Teatre Savoy de Londres l'any 1885. Dagoll Dagom la va adaptar tot i la seva dificultat de traducció, duta a terme per Xavier Bru de Sala, que va haver d'adaptar tots els accents rítmics, la rima, els jocs de paraules que caracteritzen als autors de l'obra... A *El Mikado* ja es va haver de formar una companyia capaç de cantar les músiques d'opereta que necessitaven formació vocal dels actors. Per això es va crear una companyia on hi havia actors, cantants i ballarins, per poder equilibrar totes les disciplines. Aquest és el tipus de companyia que Dagoll Dagom ha anat creant posteriorment. Un grup on conflueixen les tres varietats per fer-ne una obra completa. Actualment, ja hi ha actors especialitzats en teatre musical, que combinen les tres coses, però en aquell moment ho feien com podien i intercanviant disciplines entre les diferents persones del grup. De fet, en aquesta obra en Miquel Periel interpretava en Mikado i en Fun-Ya-Yao (noble de Tipú) i cantava tan bé com en sabia.

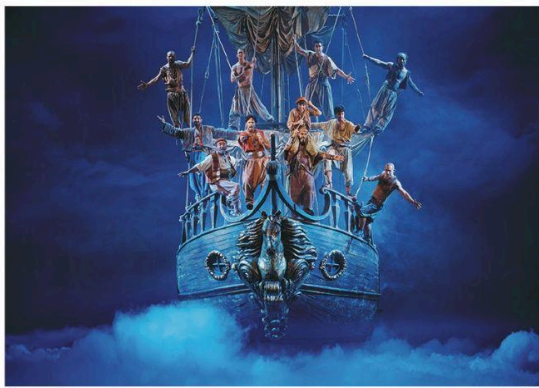
1988 - *Mar i cel*

Aquest any arribava el clàssic preferit de Dagoll Dagom: *Mar i cel*. Amb tot el pressupost invertit en un vaixell enorme i en una història d'amor tràgica, la companyia es va llançar a convertir l'obra teatral *Mar i cel* d'Àngel Guimerà en el musical més prestigiós de Catalunya. Amb Àngels Gonyalons i Carlos Gramaje als papers protagonistes, l'obra va robar el cor de tots els espectadors, convertint el musical en un clàssic català que més endavant es repetiria l'any 2004, el 2014 i, molt esperadament, aquest 2024.

1992 - *Flor de nit*

Flor de nit és un altre dels grans èxits de la companyia. El nom del cabaret protagonista situat a l'avinguda del Paral·lel de Barcelona, on un triangle amorós entre l'anarquista Quimet, una noia obrera que es diu Rosa i un intel·lectual de l'alta burgesia, en Renyals, confluirà durant els anys d'entre guerra i recorrerà la història i els canvis polítics de Barcelona. El títol també és una metàfora de la flor de nit, flor que de dia es tanca i de nit s'obre i deixa anar el seu perfum i, tanmateix, de la doble vida i doble conducta d'una

50 anys DAGOLL DAGOM

Mar i cel

ciutat canviant. En aquest espectacle tornem a sentir les músiques increïbles de Guinovart i un text excel·lent de Manuel Vázquez Montalbán.

1993 - *Oh Europa!*

Arriba un punt on Dagoll Dagom ha d'anar més enllà de l'escenari i posar-se a davant de les càmeres a gravar sèries per poder aconseguir diners per produir espectacles. És per això que la companyia va decidir fer una sèrie que tracta sobre una coneguda entitat bancària que organitza una rifa entre els seus clients. El premi és un viatge en autocar als dotze països que formen la nova Unió Europea. Els dotze afortunats guanyadors marxen a recórrer Europa, conduïts per una guia inexperta i un xofer cridaner i, a partir d'allà anem coneixent els diferents personatges, que són tots molt diferents, les seves aventures i les seves vivències mentre cada capítol passen per un país diferent.

2008 - *Aloma*

Scaramouche

L'any 2008 va ser la celebració del centenari del naixement de l'escriptora Mercè Rodoreda, la novel·lista catalana contemporània més universal. És per aquest motiu que Dagoll Dagom va fer una coproducció amb el TNC i van crear el musical basat en la novel·la *Aloma* de l'autora. Una història sobre una noia que es diu Aloma, que té 17 anys i que s'enamora de Robert, un home madur i que és un parent llunyà. La seva relació d'aproximadament un any passa de l'amor a l'odi, ja que Aloma, protagonitzada per l'actriu Julia Möller, viu una realitat molt diferent de la de qualsevol noia de la seva edat. Quan la relació acaba en fracàs total, Aloma ha d'encarar el futur amb força perquè ha de tirar endavant el fill que espera.

2011 - *Cop de rock*

En aquest punt, Dagoll Dagom es va ajuntar amb tres companyies més (3xtr3s, Ritme Dansa i Ten Productions) per produir *Cop de rock*, un musical dedicat al Rock Català. Estre-

nat el 2011, el musical està estructurat a partir de les cançons imprescindibles de la història musical del que es va anomenar Rock Català, que va sorgir als anys 90 del segle XX. Recull cançons de Brams, Els Pets, Gossos, Lax'n'busto, Sau, Sopa de Cabra, Bars i Glaucs, entre altres grups, per explicar aquest moviment musical i la seva generació.

2016 - *Scaramouche*

Basada en la novel·la homònima de Rafael Sabatini i en la pel·lícula homònima de 1952, el musical *Scaramouche* està ambientat a la França revolucionària del segle XVIII i inclou elements de *La comèdia dels errors* de Shakespeare i de la *comèdia de l'arte*. Joan Lluís Bozzo explica la història de dos germans bessons separats des de la seva infantesa: René, un noi amb molt de talent que viu en una companyia de teatre de Comedia

La música de l'espectacle es basa en l'obra de Lluís Llach, un artista molt estimat a Catalunya i que lliguem amb Shakespeare amb les seves metàfores inspiradores que uneixen els seus universos. Així conflueix la història d'una nena en un camp de refugiats que plora desconsoladament perquè ha perdut els seus pares i es troba amb un personatge fantàstic que la consola explicant-li la història de Pèrcles.

2023 - *L'alegria que passa*

L'últim espectacle de creació de la companyia es va estrenar aquest passat 2023 al Teatre Poliorama. *L'alegria que passa* és un clàssic del nostre univers teatral, escrita per Santiago Rusiñol (1861-1931) i estrenada al Teatre Romea l'any 1898. Una obra que Dagoll Dagom va recuperar i es va fer un musical que ha estat reconegut per l'audiència i que ha robat el cor de tots els espectadors.

Maremar

de l'Arte i amant d'una actriu anomenada Camilla; i Louis, un intel·lectual que ha estat adoptat pel Marquès de l'Echalonne i s'encarrega de la biblioteca del palau i viu enamorat d'Olympia, que és la promesa del marquès. Els personatges viatgen a París, on trobaran els seus destins i, mentrestant, en aquest context de revolta i canvis, *Scaramouche*, un heroi mascarcat, esdevindrà el defensor del poble que escriurà pamflets revolucionaris i s'enfrontarà amb l'aristocràcia donant esperança a tothom.

2018 - *Maremar*

L'any 2018 Dagoll Dagom torna a agafar un gran autor, aquesta vegada de la literatura universal, considerat per molts "el dramaturg més gran de tots els temps", Shakespeare, i n'adapta la seva obra *Pèrcles, príncep de Tir*, que mai havia estat representada ni a Catalunya ni a l'Estat Espanyol.

Així doncs, si alguna de les històries no us ha deixat indiferents, en Jaume Sisa és el vostre ídol o voleu veure l'Àngels Gonyalons ballant cabaret, podeu recuperar moltes de les obres en format vídeo, escoltar-ne les seves meravelloses cançons o llegir-ne les adaptacions escrites de Dagoll Dagom.

Escaneja el codi QR i escolta tota la banda sonora de la companyia!

6.1.5. Peça 7: L'últim Mar i cel de Dagoll Dagom

DIVENDRES, 6 ABRIL 2024

MONOGRÀFIC ESPECIAL

LA VANGUARDIA 9

50 anys
DAGOLL DAGOM

L'últim 'Mar i cel' de Dagoll Dagom

La companyia s'acomiada dels escenaris tornant a pujar al Teatre Victòria amb la quarta reposició de 'Mar i cel'

EVA OJALVO
Barcelona

Aquest 14 de setembre torna a l'escenari del Teatre Victòria de Barcelona el clàssic de Dagoll Dagom: *Mar i cel*. Un musical que acomiada la companyia després de cinquanta anys de trajectòria, trenta-quatre produccions teatrals i cinc produccions televisives, i que coincideix amb la celebració del centenari de la mort de l'escriptor Àngel Guimerà, autor de l'obra *Mar i cel* que va inspirar aquest musical. La direcció original va ser de Joan Lluís Bozzo, però enguany serà a càrrec d'Anna Rosa Cisque-lla i Miquel Periel.

El recorregut del musical

El musical es va estrenar per primera vegada el 7 d'octubre de 1988 al Teatre Victòria de Barcelona i va tenir un gran èxit. Des de la seva interpretació inicial, *Mar i cel* s'ha representat en diverses ocasions, consolidant el seu lloc en la història del teatre català (jo diria, fins i tot, que és el musical més emblemàtic de Catalunya). Després de la primera representació el 1988, el musical va ser remuntat el 2004 i de nou el 2014, donant a veure la seva rellevància i atractiu per a les noves generacions d'espectadors. Fins al moment, les funcions de *Mar i cel* sumen 1.219.535 espectadors, dels quals uns 180.000 són estudiants, i amb un total de 1.300 funcions. Dagoll Dagom ha portat l'obra a diferents teatres a Catalunya i Espanya, consolidant la seva fama. Aquest 2024, vol tancar el cercle fent l'última representació de l'espectacle, i concloure així 50 anys del recorregut de la companyia.

La història

L'obra es basa en l'obra teatral homònima escrita per Àngel Guimerà, un dramaturg català del segle XIX, que és un pilar de la dramaturgia catalana. La seva obra, estrenada al Teatre Romea de Barcelona el 7 de febrer de 1888, va ser un èxit immediat i es va arribar a traduir en vuit llengües. Dagoll Dagom la va transformar i la va convertir en un musical.

La història se centra en el conflicte entre cristians i musulmans a l'Espanya del segle XVII, un moment de gran tensió entre cultures i que va acabar amb l'expulsió del regne d'Espanya de 300.000 moriscos decretada per Felip III l'any 1609. Saïd, un pirata musulmà, és el capità d'un vaixell algerí que ha capturat una nau cristiana. Durant la lluita per l'abordatge del vaixell hi ha hagut diversos morts i ferits, però el botí i els presoners són de gran valor, per tant, podran vendre'ls o demanar-ne un rescat. Entre els capturats, hi ha el personatge de la Blanca, una jove cristiana, a qui en un moment donat Saïd demana que li curi les ferides. *Mar i cel* és una història d'amor impossible. Un "Romeu i Julieta" número dos. Un corsari morisc i una noia cristiana. Un món vist des d'orient i un món vist des d'occi-

Repartiment de *Mar i cel* 2024

dent. Saïd i Blanca s'enamoren malgrat les seves religions enfrontades, que ceguen i no deixen l'orgull i la revenja a part. Una lluita constant i eterna entre cultures, que té molts paral·lelismes amb el nostre món actual i que provoca un amor tràgic.

Alèxia Pascual i Jordi Garreta protagonitzaran 'Mar i cel' 2024

La música

La música de *Mar i cel* és un dels elements més icònics del musical, amb composicions que reflecteixen la tensió i el drama de la història. El compositor Albert Guinovart va ser l'encarregat de crear la banda sonora de l'obra, i les cançons s'han tornat molt populars entre els seguidors del teatre musical a Catalunya. A més, la música és en directe; aquesta última vegada serà tocada per una orquestra de tretze músics. En aquesta última versió, la direcció musical la duran a terme Joan Vives i Sergi Cuenca.

El text

El text del musical va ser a càrrec de l'escriptor català Xavier Bru de Sala i segueix de prop l'obra original d'Àngel Guimerà, amb adaptacions per reflectir l'estil de Dagoll Dagom i el format musical.

Els protagonistes

En cada reposició, el musical ha comptat amb un elenc diferent, aportant noves interpretacions i matisos als personatges. A la primera versió, la protagonista Blanca va ser interpretada per Àngels

Gonyalons, mentre que Saïd va ser interpretat per Carlos Gramaje. En les següents versions, l'han protagonitzat Elena Gadel, el 2004, i Ana San Martín, l'any 2014, i Carlos Gramaje, un cop més, l'any 2004, i Roger Berrueto, el 2014, que van aportar els seus talents únics als personatges.

Aquesta última representació de *Mar i cel* serà protagonitzada per dos actors molt joves. Alèxia Pascual, tercera finalista de la segona temporada d'*Eufòria*, serà la nova Blanca als seus 22 anys, i Jordi Garreta, actor a l'obra de teatre *El mèdico* i en les sèries *Cuéntame cómo pasó* o *Moebius*, interpretarà el nou Saïd, a l'edat de 26 anys.

El repartiment es completa amb Berta Luna com a l'estimat Idriss; Abel García com a Joanot; Albert Gràcia com a Hassèn; Xavi Fernández, que repeteix com a Don Carles; Eloi Gómez com a Ferran i arquebisbe Ribera; Clara Renom com a mare de Saïd i Teresa; Sergio Escribano com a Malek i soldat; Candela Díaz com a Maria i dona morisca; Esteve Roig com a Osman i soldat; Cisco Cruz com a Salam, Baró de Dènia i soldat; Albert Mora com a Felip II Rei d'Espanya, Albanès i soldat; Anna Alborch com a Reina Margarida d'Àustria, Carme i dona morisca; Bitor Fernández com a Felip, Duc de Lerma i caporal; Estel Aparicio com a Saïd nen i Montserrat; Carme Giner com a Rosa i dona morisca; Biel Llongueras com a Adberrahim i Idriss II; Guillem Ripoll com a Mut i pare de Saïd, i Guillem Fole com a Mohamed i soldat.

Les entrades de *Mar i cel* ja estan a la venda i fins al moment ja se n'han venut 75.000.

6.1.6. Peça 8: “El teatre no pot fer gaires distincions, el teatre ha de buscar el gran públic, si vol sobreviure econòmicament”

50 anys
DAGOLL DAGOM

Entrevista a Joan Lluís Bozzo, soci director de Dagoll Dagom

“El teatre no pot fer gaires distincions, el teatre ha de buscar el gran públic, si vol sobreviure econòmicament”

EVA OJALVO Girona

Al començament de la companyia va haver-hi el debat de fer el teatre en català o en castellà?

No, no, nosaltres érem catalans, ens expressàvem en català i el teatre el feiem en català. No va ser mai objecte de debat això. L'únic és que quan sortiem fora dels països catalans, aleshores sí que ho traduïem al castellà.

I quines han sigut les influències de Dagoll Dagom? Qui els ha influït?

Home, el teatre independent dels anys 60-70: totes les obres de teatre que havia fet, per exemple, la companyia Adrià Gual, amb la direcció del Ricard Salvat; Els Joglars també ens havien influït; els Comediants. Tota la formada del teatre independent que havia sorgit a finals dels anys 60, començaments dels anys 70, ens havien influït molt.

Considera que hi ha prejudicis sobre el teatre musical?

No, jo crec que no. El que passa és que el teatre musical és molt més complicat de fer que el teatre parlat només, el teatre de text. Perquè has de comptar amb tota la part de la música i del cant. Ja que moltes vegades pots reunir una companyia que ho faci molt bé a nivell de text, però on no hi hagi ningú que tingui ni idea de cantar. I després, l'orquestra, i després, també en alguns musicals, la part de dansa, la coreografia... Vull dir, és un teatre amb el que tot el procés és molt més complicat, també. Ara, això fa que tinguin més públic, crec.

I creu que fer teatre musical de masses en català és factible?

Sí. Jo penso que *Mar i cel* és una molt bona demostració que es pot fer un teatre musical de gran abast popular i comercial. Sí, sí. *Mar i cel* i gairebé tot el que hem fet nosaltres ho demostra.

Com creu que ha evolucionat el teatre musical a Catalunya? Creu que té un bon futur i que n'heu sigut referents?

Jo crec que sí, que Dagoll Dagom ha estat un referent de la creació del teatre musical i ara, doncs, hi ha moltes escoles que s'hi dediquen. Hi ha una formació actoral molt més gran de

Joan Lluís Bozzo.

cara al teatre musical que quan vam començar, que una mica vam haver de buscar actors que cantaven i cantants que actuaven. I ara, en canvi, gràcies a escoles com, per exemple, l'Eòlia, que és l'escola en què nosaltres estem implicats, hi ha molta atenció al teatre musical i jo crec que té un bon futur.

“Nosaltres érem catalans, ens expressàvem en català i el teatre el feiem en català. No va ser mai objecte de debat això”

I quin consell donaria a les companyies de teatre musical que estan sorgint ara?

Que mirin de fer uns productes tan ben treballats com sàpiguen i pensant que puguin agradar a tots els públics. Perquè si el que fan només agrada a un segment determinat de públic, aleshores limiten molt les seves possibilitats. Que pensin en tots els públics.

I creu que hi ha actualment companyies que són successores de Dagoll Dagom o persones que fan coses en la mateixa línia?

Home, jo crec que sí. Jo crec que molta de la gent que actualment es dedica al teatre musical, com per exemple, el director musical i cantant Daniel Anglès, que també ha fet grans musicals, o companyies com l'Egos Teatre, han tingut Dagoll Dagom com a referents, sí.

**“Quan ve la nit, sota la lluna blanca
Totes les flors a contraroc es tanquen
Quan ve la nit, sota la lluna blanca
Sols una flor s'obre de sobte i canta.”**

La cançó *Flor de nit* ens parla de la vida nocturna i el glamur del cabaret *Flor de Nit*, situat a l'Avinguda del Paral·lel en la Barcelona dels anys 20 i 30. Es pot respirar l'ambient bohemi i entreveure els personatges que freqüentaven el local.

**“Paleta de races,
mirall de tots els filtres.
Espurna divina,
caldera de l'infern.”**

Segurament amb aquestes quatre frases ja us ve la imatge de l'icònic arlequí de l'obra *Antaviana*. La cançó i dansa de l'arlequí ens transmeten una atmosfera de fantasia i joc, reflectint l'esperit lúdic i sovint inesperat dels contes de Calders, autor en què Dagoll Dagom s'inspira per fer l'espectacle.

**“Cada matí quan em desperto tot el meu món torna a girar.
Una cançó que sona a la ràdio em fa sentir com mai m'he trobat”**

La cançó és una celebració del moviment català que va sorgir a finals dels anys 80 i dels 90. És l'última cançó de l'espectacle *C* i pels fans de Dagoll Dagom ja és tot un c rock català.

6.1.7. Peça 9: Més sorpreses per als seguidors de Dagoll Dagom

Més sorpreses per als seguidors de Dagoll Dagom

EVA OJALVO Girona

La companyia ha anunciat que hi haurà diverses celebracions per la commemoració dels 50 anys de trajectòria i l'acomiadament dels escenaris de Dagoll Dagom

El primer acte serà la gala *La gran nit*

de *Dagoll Dagom*, que tindrà lloc l'11, 12 i 13 de juliol dins la programació del Festival Grec, un festival internacional que es du a terme a Barcelona, que combina teatre, música, dansa i circ.

La gala serà presentada per Daniel Anglès i durant l'espectacle es podran veure escenes i escoltar les músiques

més conegudes del llarg recorregut de la companyia, acompanyades per la instrumentació de l'Original Soundtrack Orchestra i actors i actrius que han passat per les diferents funcions de la companyia.

La commemoració també comptarà amb una exposició en diferents espais del Teatre Victòria (teatre que ac-

llirà l'última representació de *Mar i cel*) que repassarà la trajectòria de Dagoll Dagom a través de fotografies, textos, materials i vestuaris.

Finalment, s'editarà un disc en format vinil on s'hi podran escoltar les cançons més reconegudes, moltes convertides en himnes de la cultura musical catalana, de Dagoll Dagom.

Alguns dels hits que podria contenir el vinil de Dagoll Dagom

**"El mar és com un desert d'aigua,
no té camins ni té senyals;
El mar és un desert d'onades,
una lluita sorda i constant..."**

Segur que tots heu sentit aquests versos alguna vegada. *L'himne dels pirates* s'ha convertit en un dels himnes de la cultura catalana. Quan l'escoltem, no podem parar de pensar en el famós vaixell de *Mar i cel* enmig de l'escenari i l'elenc muntat a sobre fent piruetes i cantant.

**"La nit de Sant Joan és nit d'alegria
Estrellat de flors, l'estiu ens arriba.
De mans d'un follet que li fa de guia
Primavera mor, l'hivern es retira
Si arribés l'amor, mai més moriria"**

Potser no sabíeu que la cançó *La nit de Sant Joan* la va escriure en Joan Lluís Bozzo. Cantada per Jaume Sisa, Marc Pujol, Jofre Borràs, Laia Piro i Dagoll Dagom, la cançó ens transporta a les nits màgiques de Sant Joan descrivint-ne la felicitat del dia.

**"Benvinguts al meu poble, poble gris.
Poble random, com qualsevol altre.
Un de tants i tants pobles, pobles habitats,
però poc habitables. I que inevitablement,
atrapats entre quatre carreteres,
porten una vida sense llustre ni rastre...
ni rastre... de res destacable. I que
inevitablement, per excés d'atur, per excés de
feina, han perdut el tren, el tren del moment, i
una fonda apatia els adorm i els frena."**

Poble gris és la cançó que inicia el darrer musical de la companyia, *L'alegria que passa*. Ens introdueix a l'espectacle descrivint un poble buit, trist i monòton on hi resideixen persones adormides per la rutina, sense cap perspectiva de sortir del "poble gris".

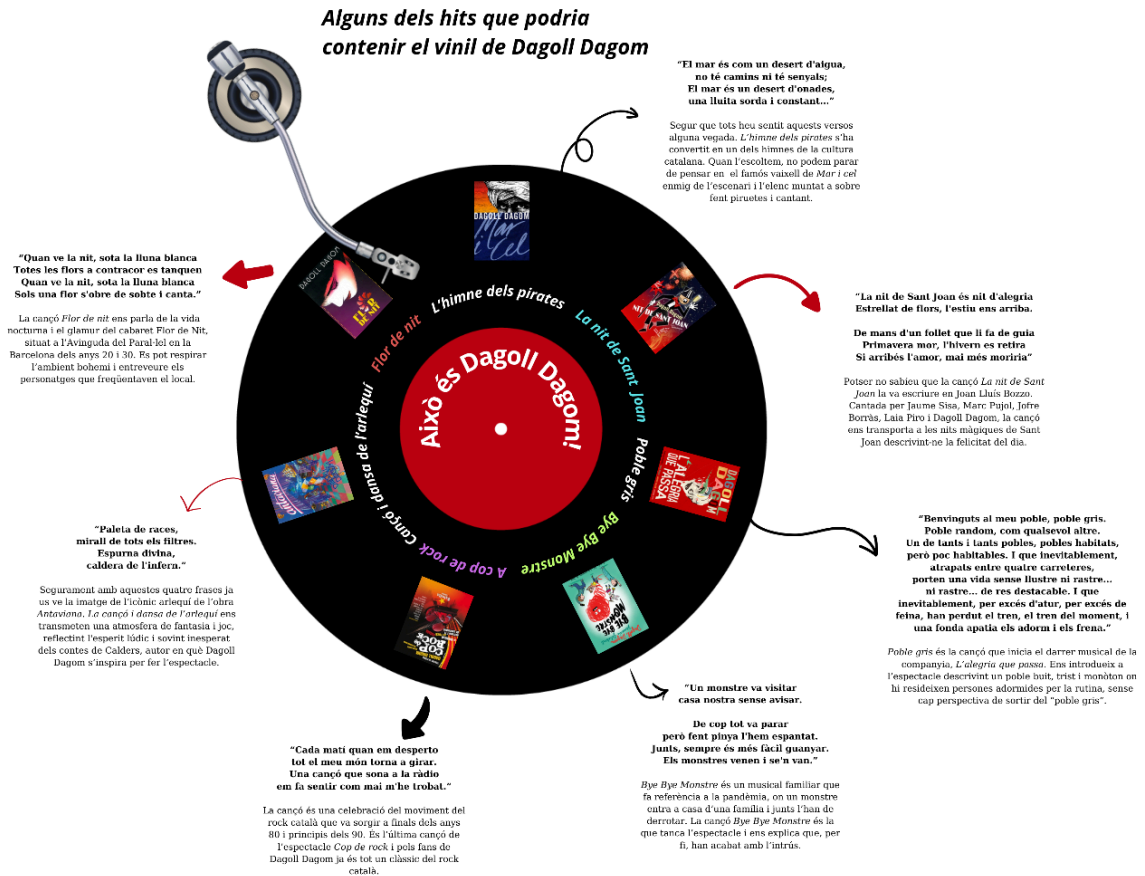
**"Un monstre va visitar
casa nostra sense avisar.
De cop tot va parar
però fent pinya l'hem espantat.
Junts, sempre és més fàcil guanyar.
Els monstres venen i se'n van."**

Bye Bye Monstre és un musical familiar que fa referència a la pandèmia, on un monstre entra a casa d'una família i junts l'han de derrotar. La cançó *Bye Bye Monstre* és la que tanca l'espectacle i ens explica que, per fi, han acabat amb l'intrús.

Alguns dels hits que podria contenir el vinil de Dagoll Dagom
ELABORACIÓ PRÒPIA

del rock
principis
op de rock
làssic del

6.1.8. Peça 10: Alguns dels hits que podria contenir el vinil de Dagoll Dagom

6.1.9. Peça 11: Un llegat innegable

Un llegat innegable

Dagoll Dagom celebra cinquanta anys de trajectòria, deixant una empremta profunda en la cultura catalana i transformant el teatre musical a Catalunya

EVA OJALVO Girona

Quan parlem de teatre a Catalunya, és impossible no mencionar Dagoll Dagom. Aquesta companyia, fundada el 1974, ha deixat una empremta indeleble en la cultura catalana i ha estat un referent indiscutible en l'escena teatral. Amb cinc dècades de trajectòria, Dagoll Dagom no només ha entretingut generacions de públic sinó que també ha redefinit el concepte de teatre musical en la nostra llengua.

El llegat de Dagoll Dagom és ric i divers. Des dels seus inicis amb obres com *No hablaré en clase* fins a clàssics indiscutibles com *Mar i cel*, han sabut combinar magistralment la narrativa, la música i la posada en escena per crear espectacles que ressonen amb l'ànima del públic. Han aconseguit fer del teatre un espai on la màgia i la realitat es troben, oferint històries que reflecteixen tant la nostra història col·lectiva com els nostres somnis individuals.

El reconeixement que ha rebut la companyia al llarg dels anys és un testimoni del seu impacte. Premis Max, Butaca i Gaudí han aplaudit la seva creativitat i la seva capacitat de reinventar-se. Però més enllà dels guardons, el seu veritable èxit es troba en la connexió emocional que han establert amb el públic. Qui no recorda amb nostàlgia l'emoció de veure *Flor de nit* o *Cop de rock*? Cada producció de Dagoll Dagom és un esdeveniment esperat amb il·lusió i expectació, una promesa de qualitat i passió.

Ara, el panorama teatral català s'omple de nostàlgia i reconeixement mentre celebrem el cinquantè aniversari i la baixada de taló d'una de les companyies més emblemàtiques de la nostra cultura. Però aquest adeu no és un comiat trist. És un moment per celebrar l'herència que deixen enlloc i per reconèixer els nous talents i les noves generacions que prenen el relleu de la feina feta, que ha inspirat molts joves a formar-se en aquestes disciplines (el teatre, la música, la dansa i la dramaturgia) i a no deixar de perseguir els seus somnis. Figures com, per exemple, enfocant-nos en l'últim espectacle de la companyia,

Equip de *L'alegria que passa* als premis de la Crítica

Joan Lluís Bozzo, Anna Rosa Cisqueuella i Miquel Periel

L'alegria que passa

L'alegria que passa, l'Ariadna Peya, en Marc Rosich i l'Andreu Gallén, que han demostrat amb escreix que tenen les eines per continuar amb el llegat de Dagoll Dagom. Peya, amb la seva habilitat per combinar dansa i teatre de manera orgànica i captivadora; Rosich, amb la seva ploma aguda i sensible; i Gallén, amb la seva capacitat de crear atmosferes musicals que emocionen i complementen perfectament la narració escènica.

Dagoll Dagom ha demostrat que el teatre pot ser una eina poderosa de canvi i reflexió. I han deixat una empremta innegable en la cultura catalana.

La influència de Dagoll Dagom s'estén més enllà dels teatres. Han creat juntament amb Tricicle l'escola Eòlia, un Centre Superior d'Art Dramàtic on es poden cursar estudis dels àmbits del teatre, el musical, la dramaturgia, el cant i la dansa, creant així noves formades d'artistes cada vegada més preparats. Han contribuït a la formació d'un públic fidel i crític, capaç d'apreciar el bon teatre i de reconèixer l'esforç i la dedicació darrere de cada producció. Han mostrat que el teatre pot ser una eina poderosa de canvi i reflexió. I han deixat una empremta innegable en la cultura catalana.

A mesura que ens acomiadem de Dagoll Dagom, fem-ho amb un agraïment profund. Agraïm els moments màgics, les rialles, les llàgrimes i les cançons que no podrem deixar de taral·lejar. Celebrem la seva història i esperem amb il·lusió el futur del teatre català.

L'espirit de Dagoll Dagom no desapareix, sinó que es transforma i es renova, assegurant-se que el teatre català continuarà sent un referent d'innovació, qualitat i passió. Que s'abaixi el taló per Dagoll Dagom, però que la seva màgia ens continuï captivant durant molts anys més.

6.2. Entrevista completa a Anna Rosa Cisquella

- Volia començar parlant una mica sobre els teus inicis en el món del teatre... i també a Dagoll Dagom. A veure, explica'm, a tu des de petita ja t'agradava el teatre o va venir més tard?

Doncs mira, jo el teatre vaig començar al col·le, perquè hi anava les Salesianes. I allà hi havia unes monges que sempre havien fet teatre, que inclús tenien una biblioteca, que es deia Biblioteca Salesiana, que tenien obres de teatre, tenien un teatret, tots aquests col·les tenien un teatret a dintre, i cada any fèiem una obra de teatre. I llavors, elles adaptaven les obres per noies. O sigui, és fort perquè, clar, inclús eren obres conegudes, però com que no hi havia nois, perquè no eren mixtes, doncs les adaptaven per noies. I cada any fèiem una obra de teatre. Jo tinc una germana bessona que és periodista, justament i sempre, a més, com que érem bessones, sempre sortíem i fèiem gràcia a les persones i tal. I bueno, això era una cosa que a mi em feia gràcia. I llavors, quan vaig acabar el col·le, amb una amiga meva, que, per cert, es va morir fa un parell d'anys, ens feia gràcia el teatre i vam dir, ai, per què no ens apuntem a fer alguna cosa? I vaig anar a l'Orfeó de Sants... Jo estudiava, vaig estudiar filosofia i lletres, treballava a la botiga dels meus pares, i això era una cosa a més a més, evidentment. Anava a l'Orfeó de Sants, que eren tres dies a la setmana, unes classes i tal, a la nit. De fet, jo no tenia cap voluntat de dedicar-me al teatre. Era una mena de hobby que ens feia gràcia i ens ho passàvem bé. Però, el que és la vida, perquè al final tu arribes allà on has d'arribar a través de les circumstàncies, doncs jo vaig fer un espectacle en aquesta escola que es deia "La Setmana Tràgica", que va ser el primer espectacle que va fer el director Lluís Pasqual, que havia sigut el del Teatre Lliure, i l'escenògraf era el Fabià Puigserver, que era un escenògraf que dona nom a la sala Fabià Puigserver del Lliure. Era un escenògraf molt bo, boníssim, del Lliure i tal. Llavors vam fer aquest espectacle i va ser tal èxit que el vam fer forces vegades. Però llavors va haver-hi la típica circumstància de la vida, no? Que hi havia una companyia que es deia Els Joglars, que era una companyia que ja era professional, portaven deu anys, i estaven fent un espectacle que tenia molt èxit que es deia "Àlies Serrallonga". Però en aquest espectacle van estar al Romea i una de les noies, la Glòria Rognoni, va caure i es va quedar paralítica. Perquè era un espectacle on hi havia un mecanotub on pujàvem... Ara mateix l'haurien denunciat, suposo. Però amb els focus que em sembla que gravava la tele, es va enlluernar, va caure amb tanta mala llet, perquè no va caure de molt alt, eh? Que es va trencar la columna. I llavors, el Fabià Puigserver, que era també l'escenògraf d'aquesta obra... Tenien una gira molt important per Europa i per Sud-amèrica i buscaven una noia. I llavors, com que jo estava a l'altra obra, que ell m'havia vist, em va recomanar. I jo vaig entrar amb la intenció de fer allò i tornar a la carrera. O sigui, no dedicar-m'hi.

- I quan vas dir "va, em llenço".

Clar, jo quan vaig començar i vaig entrar i vaig anar, vaig fer tot Espanya amb ells, vam anar a la Biennal de Venècia. Vam fer un mes a São Paulo, vam fer un mes a Caracas, la

temporada. Llavors, clar, era una companyia que era famosa a tot el món... Doncs, bueno, llavors jo ja tenia 21 anys. Em vaig tornar a matricular a filosofia i lletres. Però ja vaig començar a fer teatre i de tal manera que ja em vaig ficar i ja vaig començar a buscar coses i tal. O me'n van oferir. Llavors quan em van oferir entrar a Dagoll Dagom... Perquè també va haver-hi una circumstància que a Dagoll Dagom el tercer espectacle que era "No hablaré en classe", tota la gent que el feia treballava i feia teatre. No hi havia ningú que s'hi dedicés, ni que en pogués viure. Però va sortir una gira que aquesta gira obligava a deixar la feina. I va ser quan vam entrar jo, el Bozzo i el Miquel. I aquí va ser quan ja es va professionalitzar la companyia.

- Com van ser aquests primers anys de la companyia?

No, a veure, jo recordo que jo justament el que havia après dels Joglars, aquell any i mig que vaig estar, que era una companyia que ja tenia un funcionament molt professional, que jo m'ho vaig passar malament, perquè, en Boadella era un cabronàs i feia plorar tothom. A mi, sobretot les nenes, com jo i una altra pobra, que era la Núria Navot, que es va morir també, que ens tractaven, perquè eren molt matxirulos, eh, els Joglars. Però vaig aprendre veient com funcionaven, vull dir, vivint-ho. Saps? És que és com s'aprèn. El dia que tu entris a comunicació amb alguna empresa i comencis a treballar és quan aprendràs de veritat. I llavors, jo quan vaig entrar a Dagoll Dagom vaig començar a aplicar algunes coses que havia après. Doncs, per exemple, regular els diners, intentar estalviar, perquè per tenir la primera furgoneta, els 10 primers focus, que quan vam anar a buscar els primers focus a Madrid, que ens van comprar 10 focus, era com si rebés el papa de Roma. I teníem l'esperit de formar una companyia. I la veritat és que jo tinc molt bons records, tot i que ara mateix la gent diria... Jo quan explico que quan vam anar a Madrid, justament en aquest moment en què es va fer el canvi professional, quan el dia de l'estrena vaig sortir a preguntar si algú tenia cases per acollir-nos a dormir al públic. I vam anar tots a cases de gent del públic. Durant un mes, eh. No un dia, eh. Durant un mes. Sí, però hi havia... era un moment en què la gent, bueno, al teatre hi havia una solidaritat molt diferent, eh. I de fet els primers anys nosaltres quan fèiem bolos sempre anàvem a casa de gent perquè no hi havia diners. Ni nosaltres ni els programadors, eh. Ni ningú. Tot era un voluntarisme molt gran, en què hi havia gent que era, doncs, teatre amateur d'un poble, que et volia portar, i llavors com ho fem? Bueno, doncs, veniu a dormir a les cases, nosaltres no sé què, i llavors us donem la taquilla... En fi, buscant solucions. Ara, jo els recordo com uns anys molt feliços, perquè la veritat és que vam tenir la sort que després de "No hablar en clase" vam fer l'"Antaviana", i que va ser un muntatge que va triomfar molt, i d'alguna manera, perquè clar, t'ajuda que els espectacles vagin bé, saps?

- Clar, tu entres a la companyia i al cap de poc ja passes a dirigir-la amb en Bozzo i en Periel.

Bueno no, primer érem una cooperativa. No érem tots tres. Nosaltres vam fer una cooperativa. Vull dir, hem passat per moltes fases empresarials, i llavors la cooperativa érem tots, vull dir... El que passa que, per exemple, en aquell moment, el Miquel s'ocupava més de portar els diners, perquè havia treballat en una empresa d'assegurances i sabia més o menys

fer quatre números, que ara ja no se sap fer, però bueno. I jo, bàsicament, venia als bolos. O sigui, trucava jo, me'n recordo, sortir vestida d'uniforme de nena de l'hora de classe en una cabina, perquè llavors hi ha cabines, evidentment, a trucar als bolos, perquè, bueno, doncs això. I ens repartíem la feina, i érem una cooperativa. O sigui, de fet, nosaltres, amb el "No hablaré en clase" érem una cooperativa. I a l'"Antaviana" encara ho érem. Decidíem, entre tots, tot ho fèiem tal, tal. Llavors, després de l'"Antaviana", vam fer el "Glups". Aquí ja va marxar gent i va entrar gent nova. El que passa que, llavors, quan tu tens ja una antiguitat i els que entren són nous, llavors ja canvien una mica les condicions. Llavors ja érem una semi cooperativa. És a dir, els que entraven tenien una part, o sigui, eren invents, podríem dir, del TVO empresarial, saps què vull dir? Fins que va haver-hi un moment ja, després d'El Mikado, que vam fer una societat anònima. I, llavors, sí que va haver-hi un moment en què ens vam, la societat aquesta, doncs vam ser el Miquel, el Bozzo i jo. Però això va ser, és un procés. Clar, clar. No, és, no va ser allò de... La gent va anar marxant, i, de fet, del "Glups" a "El Mikado"... Sí, es van quedar la Piula i el Molina, se'n van quedar dos, el Rañé tres, bueno, o sigui, tres. El Rañé i... però llavors vam agafar molta gent, ja. Perquè "El Mikado era, van entrar molts cantants. Llavors ja es va fer com una mena de mixtura, llavors uns tenien una part, els altres, bueno, vam anar fent invents. De fet, després d'"El Mikado" va ser quan ja, crec que vam fer una societat anònima. Mm-hm. Però és una evolució. Com la majoria de les companyies, eh, com Comedians o com, o com la Fura dels Baus, que jo crec que van fer transicions a escala empresarial, eh.

- Com va ser aquest primer contacte entre els tres com a directors. Va ser fàcil? O va tenir discrepàncies?

No. Home, sempre hi ha discussions, evidentment, en una obra. Però bueno, la veritat és que, que també tenim la sort que som tres. I tres sempre, la majoria, són dos, no? Per tant, si ha de prendre una decisió, doncs, si dos estan d'acord, l'altre ha de cedir. Llavors, bueno, no, no. Ara aquests últims anys han sigut més difícils perquè m'he quedat jo sola. Sí. Ells han marxat, bueno, ells estan de jubilats i llavors, a poc a poc, amb els anys, les coses van... totes les relacions es desgasten una mica. Però bé, no, ni discussions grosses no n'hem tingut.

- Quins eren els objectius de Dagoll Dagom? Quan va decidir fer teatre en català? O sigui, va haver-hi el debat de fer teatre en català o en castellà o directament va ser perquè us va sortir fer-ho en català perquè és la vostra llengua?

La nostra voluntat era fer teatre en català. Sí, era recuperar el teatre català. Bé. En català, amb llengua catalana, encara més, hem lluitat i hem batallat per fer-lo. L'únic que fèiem nosaltres era que quan sortíem de l'àrea dels Països Catalans, de Mallorca i de València, traduïem. Que al principi ens deien, però vosaltres traduïu. Dic, home, clar que traduïm. Nosaltres si anem a Madrid no anirem en català. Ara, a Mallorca anem en català i a València vam tenir problemes per defensar el català. És trist. Perquè a Mallorca i a València, quan va haver-hi un moment en què justament hi havia els socialistes, que crec que va ser amb "Glups", això, eh? Que vam anar, ens van contractar al Teatre Principal de València i ens obligaven a fer unes funcions en castellà i nosaltres en català i ens vam negar. I ens en vam anar a un teatre molt més petit i

molt més ruïnós perquè no vam voler acceptar treballar amb llengua castellana. És a dir, que nosaltres sempre, i a València sempre hem... Bé, de fet, nosaltres quan vam començar a València, que anàvem amb "No hablaré en clase", que era un teatre que... que es deia El Miquelet, ens esperàvem amb banderes catalanes. Perquè, bé, hi havia un moment molt català. Hi havia una gent molt catalanista i gent molt pro llengua catalana que ho ha tingut molt difícil a València.

- Quines han sigut les influències de Dagoll Dagom?

Bé, les influències són la mateixa literatura i la mateixa cultura i després també he de dir que, bé, els primers anys vam anar molt a Londres a veure musicals perquè el Joan Vives, que és el... que ha treballat molt amb nosaltres i era un home que era un gran apassionat del musical i ens va, d'alguna manera, encomanar aquesta cosa del musical, tot i que l'evolució va ser... va ser natural, perquè... la banda sonora del "No hablaré en clase" era molt maca, que la va fer el Joan Oller, el director. Però a l'Antaviana ja vam dir, per què no posem cançons amb... i vam parlar amb el Jaume Sisa i va ser molt maco perquè, bé, doncs va fer unes cançons molt boniques que anaven molt amb la poètica del Pere Calders i el Pere Calders, que era un escriptor que a estava soterrat, perquè quan nosaltres vam decidir fer-lo no hi havia un punyetero llibre del Calders enlloc, doncs, de fet, estem orgullosos d'haver-lo portat a la... bé, que la gent el pugui conèixer a través d'allò es va reeditar i reeditar i reeditar. I llavors a ell, al Sisa, li encantava. Llavors, va ser molt maco. I després, ja "La nit de Sant Joan", ja va ser el pas cap al musical perquè vam dir, bueno, per què no cantem nosaltres també? Que cantàvem fatal, fatal, eh? Però, vull dir, que ens vam posar a fer musical, anàvem a Londres, vèiem coses que ens agradaven i vam veure que era un gènere que aquí tenia una mancança total en una societat que realment havia sigut molt amant dels musicals perquè hi havia hagut molta tradició de fer musicals. A Catalunya hi havia grandíssimes companyies de sarsuela i molta afició per la sarsuela, que és el previ al musical, eh? I llavors, doncs, vam començar a treballar aquest gènere i, clar, vam veure que a la gent realment li feia molta falta, molta gràcia. És molt transversal, el musical és molt popular i fa que a molta gent que no li agrada molt el teatre, el teatre hi vagi, tot i que després hi ha els que no els agrada el musical, però bueno. El que està clar és que jo crec que vam ampliar molt el públic.

- Vau tenir suport de les entitats i organitzacions van tenir aquest suport també? Us van donar ajudes per poder tirar endavant?

Molt poc, sí. L'"Antaviana", a l'Ajuntament de Barcelona, ens va donar un milió de pessetes, que eren 6.000 euros, eh? Però van bastar molts anys que no teníem suport. I després, quan vam fer el "Mar i Cel", el Ministeri de Cultura, per primera vegada, que ja feia 15 anys que treballàvem, ens va donar un ajut pel "Mar i Cel" i la Generalitat ens va donar un ajut important perquè el senyor Jordi Pujol havia vist "El Mikado" i li va agradar molt, ens va portar a Buenos Aires amb el Mikado, vam anar amb ell perquè feia unes jornades, no sé què, perquè a l'opereta li va encantar, i llavors ens vam aconseguir que els donés un ajut especial. I aquí sí que va ser important perquè si no el Mar i Cel no s'hagués pogut fer.

Sí, ens va donar un ajut, tot i que nosaltres, a part de l'ajut d'ells, de la Generalitat, vam posar tot el que teníem. És a dir, que si no hagués sortit bé, què podria passar... Doncs, evidentment, ens hauríem quedat així.

- Com es tira endavant amb pocs diners?

Doncs nosaltres, per exemple, quan estàvem fent l'Antaviana, assajàvem i estàvem fent un altre espectacle. És a dir, fèiem bolos de "No hablaré en classe" i assajàvem l'Antaviana. En canvi, et dic una cosa, cobrava molt poc, cobrava unes dietes molt minses, anàvem a llocs per dormir molt barats. És a dir, nosaltres ens vam ajustar sempre a la nostra realitat. Nosaltres teníem unes dietes justíssimes i, quan vam anar a Madrid, ja me'n recordo que vam anar a uns apartaments que estaven plens de putes, per allà... És a dir, apartaments molt petits, que poguessis dormir, però sense cap luxe, i anàvem de dos en dos. O, també, quan vam anar a Madrid, la segona vegada vam repartir per cases de gent. També ja teníem amics que t'acollien. Quan vam anar, per exemple, amb "la nit de Sant Joan", jo i el... llavors era per allà del Bozzo, vam anar a casa d'uns amics d'un, els altres amics d'uns altres... D'una manera, tampoc no ens consideràvem una cosa fatal. Per nosaltres era normal. Érem feliços, estàvem a Madrid. Érem molt joves. Vull dir, teníem... Vam estar a Madrid amb la nit de Sant Joan, però tenia 28 anys. Llavors, doncs, bueno, vam anar a un teatre que era el Belles Artes, que va anar molt bé. Vam conèixer molta gent del món de la professió. Cada nit ens n'anàvem al María Guerrero, que és el teatre... que tenia un bar que anava a tot el món del teatre de Madrid. I per nosaltres, els 28 anys allà, i conèixer aquesta gent, doncs, era... era un privilegi, entens? Vull dir, que no ens sentíem... Ara, teníem unes dietes molt justes, menjàvem, podíem anar on podíem anar. I estar, entens? Però era el projecte i, sobretot, l'important era que els espectacles funcionessin i agradessin, saps?

- Dins de la companyia tu ets principalment l'encarregada de producció. En què consisteix aquesta feina?

Ara sí. Ara sí. Però jo vaig començar d'actriu. Jo vaig ser 10 anys d'actriu.

- I com és aquest canvi de passar d'actriu a passar...

Doncs són circumstàncies, també. Perquè... Mira, jo m'havia casat amb el Bozzo, ens vam separar, i llavors estàvem en la mateixa companyia i, a més, en un lio, perquè el Bozzo, bé, és un típic, es va enrotllar amb una altra de la companyia. Llavors, allò va ser un trauma, i llavors jo vaig deixar d'actuar, vaig deixar el muntatge. El "Glups". Però, llavors, vam estar a punt de plegar. Però el que passa és que jo vaig dir, bueno, ara què farem? Després de... O sigui, dos fracassos a la vida, que és l'emocional i el professional, són lògics, no? Llavors, el que vam fer és que jo vaig muntar una altra companyia, que vam fer "Antaviana", la vam tornar a fer, i jo me'n vaig anar amb l'altra companyia, de road manager i productora. A partir d'aquí, ja... quan vam acabar la gira de "Glups" i tal, que ens vam posar a fer "El Mikado", ja fèiem opereta. Aleshores, opereta, ni jo ni el Bozzo cantàvem per l'opereta. El Miguel Priel

es va atrevir, o ens vam atrevir que fes un paper, i llavors jo ja vaig començar a portar l'organització. A partir del Mikado.

- Aquest 2023 va estrenar L'alegria que passa una adaptació de l'obra de Rusiñol... Com va sorgir la idea?

Doncs mira, L'alegria que passa, va arribar quan estàvem confinats, i llavors estava fora. Després de "Maremar", amb l'Ariana Peya i amb l'Andreu Gallén, jo vaig tenir molt bon feeling i em va agradar molt el que vam fer i estava molt contenta de l'empremta que havíem deixat a l'espectacle. I llavors jo els vaig dir que m'agradaria que tornéssim a fer un espectacle, tal i qual. Ells van fer un workshop per presentar un projecte, però no els va acabar de sortir bé. Van començar a fer com una mena de guió, no els hi sortia bé, no ho tenien clar. I llavors jo, quan va començar la pandèmia, me'n vaig recordar que havíem tingut en cartera, fa molts anys, havíem mirat "l'alegria que passa" de Rossinyol. I de sobte em va venir el flash de dir, hòstia, com que tots els actors estaven parats, tothom estava confinat, semblava que al teatre s'havien mort, que no hi havia manera humana, que allò s'acabaria, que ja podíem què... Doncs vaig pensar, hòstia, allà hi ha una història d'una companyia que arriba a un poble i tal i qual... La vaig recuperar, la vaig tornar a llegir, i vaig dir, hòstia, això segurament té una possibilitat, perquè com que és molt curta, doncs de poder-la fer un musical, sense que duri quatre hores, fer un musical on la dansa i la música puguin cabre-hi bé. Llavors vaig tocar l'Ari. jo estava Alp, m'havia quedat Alp el confinament. I el Andreu, jo vaig dir, mireu, llegiu-vos aquesta obra, perquè jo crec que hi ha possibilitats que la puguem transformar en alguna cosa. Se la van llegir, i van dir, sí, sí, sí, sí, ho veiem, ho veiem. Llavors vam començar a pensar amb la persona del text i tal i qual, vam donar diverses voltes a persones, fins que vam acabar amb el Marc Rosich. El Marc Rosich va dir que sí, que li agradava, que volia fer-ho. I així va començar, i va ser un procés llarg, eh, perquè aquest espectacle, vull dir, transformar-lo ha sigut... Mira, l'altre dia que vam donar el premi, que ens vam anar a prendre algú, donàvem voltes a tot el procés, no? Perquè els textos primers no eren res, després ens trobàvem amb la dramaturgia, però la dramaturgia la vam fer tots quatre. I llavors el tema és que ell anava portant coses, anava modificant algunes lletres, les va fer gairebé l'Andreu Gallén, ens vam llegir més Rossinyol, és a dir, no només la greca passa, sinó que hi ha coses inspirades en altres textos de Rusiñol. Els ocells de pas, tot això són d'altres obres de Rossinyol que hi ha idees posades allí. I, bueno, a poc a poc vam anar treballant, treballant, treballant, i llavors jo amb l'Andreu li deia, bueno, però com farem la música? Perquè al Teatre Poliorama no hi ha... no hi ha fossat. No hi ha fossat, per tant... I a part no tenim diners per posar una orquestra. Ja. No, no, però si ho farem amb els actors. Però com? Com ho farem? Li deia, tio, però... No, no et preocupis. La veritat és que el tio realment va ser molt fort. També vam tenir la gran sort que del càsting quatre toquen el piano. Que no els vam... volíem algú que toqués, però en vam tenir quatre que podíem fer-ho. I llavors tant l'Andreu com l'Ari són molt líders a l'hora d'encomanar la seva il·l·lusió a la companyia. I els segueixen allò al peu de la lletra, saps? Vull dir, tothom. I llavors, doncs, bueno, aconseguen que la gent doni tot el màxim de tot. I bueno, doncs això va ser un procés molt llarg, perquè en definitiva vam tardar, jo crec que dos anys, eh? Preparar-ho. Des que vam començar, perquè mira, la pandèmia va ser el 19 i jo crec que vam estrenar el 21, em sembla.

Ara fa un any que vam estrenar, no? Ara estem al 24. 24. Bueno, doncs vam estrenar el 23. És que havíem d'estrenar el 22, el Nadal, però llavors es va endarrerir, perquè el Poliorama que el teníem pactat va entrar un altre musical, que ens va endarrerir llavors vam anar a parar el 23. Però imagina't, des de la pandèmia crec que era el 19, crec que era. Ja tinc un lío. Bueno, dos anys, entre pitus i flautes, dos anys segur que vam estar preparant-ho. Ens trobàvem, no sé què, la música... És un procés lent, eh?, els musicals. La creació, és a dir, que tu has de fer tot i que no saps res, perquè et penses, bueno, com ho farem? Clar, són vuit actors i no poden ser més, perquè el Poliorama no dona per més. Llavors, bueno, doncs aquesta cosa de fer els dos papers.

- Quin és el procés de creació dels espectacles? Hi ha alguna clau perquè una idea funcioni?

Bueno, les idees és donar-li moltes voltes. Moltes voltes, moltes voltes. Mira, aquí una nit estàvem aquí a fora, que dèiem que per trobar el final de l'obra ens vam donar gossos. Estàvem plenes d'algun assassinat, algun no sé què. Algun, saps? Donar-li moltes voltes per arribar a algo coherent, però al mateix temps original. També, jo crec molt en l'equip. Jo crec molt en què entre tots, entre totes les opinions, al final arriba un consens amb què pot ser millor. Aleshores, per exemple, al final volíem... Ens feia pena, l'Andreu estava obsessionat amb què el personatge del Joan al principi caigués molt bé. I jo dic, sí, però bueno, aquest tio al final és un pijo que passa de tot. I que, bueno, doncs llavors ja ho farem. Però vam fer que al principi realment més o menys et poguessis quasi mig enamorar del personatge. I després al final diguessis, mira aquest que és un covard. Llavors el paper de les dones, que evidentment l'Ariadna Peya i jo a més a més volíem reivindicar el paper de si la rebel·lia fos de les dones. Primer havíem pensat que només fos l'actriu, l'actriu la que marxava. Llavors vam dir, però aquesta nena de poble, aquesta que jo sempre deia que al revés. La que hauria de ser la més valenta és la de poble. És aquesta nena que sembla la ximple, que sembla la que no és capaç de fer res. I al final és la que s'aixeca i decideix que deixa aquesta vida i se'n va. Primer havia de ser aquesta, només sola. Però després al final vam dir, bueno, però aquesta noia... Perquè al final vam fer aquest doble final de les dues que se'n van i tal. Però tot això és donar-li voltes i ara no, i això sí, això no, no. I discutir-te, això sí. Perquè amb els equips de creació... Bueno, discutir-te, perquè aquí és un diàleg intens, saps? Defensant cadascú idees. Fins que a poc a poc tothom va cap al seu lloc. Per exemple, la idea de per què... Jo deia, però per què aquest noi ha tornat al poble? Per què torna al poble si està... I llavors, bueno, perquè ha tornat. No, però busquem-li un motiu. El motiu és que el pare l'ha protegit d'una merda que ha fet. I llavors el fa tornar pressionat. M'entens? Però la merda quina és? Bueno, doncs fotem-li una cosa... Jo vaig en plan successió, saps? Allò de... Alguna cosa que sigui bastant bèstia. Que el tio per collons hagi de tornar. Perquè si no, aquest nano que ha estat a la ciutat, que no sé què, que s'ha penjat aquesta noia... Bueno, tot això són voltes i voltes i voltes, saps?

- Què és el més important per aconseguir connectar amb el públic?

Primer de tot tenir la voluntat de connectar-hi. Perquè hi ha molta gent que no connecta perquè no s'ho planteja com una voluntat. Llavors, per mi, sempre és prioritari això. O sigui,

jo fer una cosa que la meitat de la gent no l'entendrà, o que no hi entrarà d'alguna manera, doncs no m'interessa, perquè per això em quedo a casa i ho faig jo soleta. Si surts al carrer, jo crec que has d'intentar que la majoria de gent i que, el gran èxit sempre és que sigui un espectacle molt transversal però que no vacil·lis. És a dir, que diguis, ostres, hi ha gent gran, com ens ha passat, amb l'alegria, que jo no pensava que la gent gran entrés tant, eh, i agradi molt, d'una edat determinada, perquè ja tinc una mena de criteri clàssic respecte a l'estructura d'una obra, però també la gent jove. També. Això és molt difícil. És molt difícil. I això ho hem aconseguit. I això és el que em fa més feliç a mi, que sigui tan transversal i que sigui també a tots els pobles, perquè no és una cosa que dius, bueno, mira, això és la gent del Lliure o la gent urbanita, la gent aquesta que és més, entre cometes, més intel·lectual, però ha funcionat a tots els pobles molt bé. La gent s'ha posat dreta a tot arreu. Això per mi ha sigut sorprenent, inclús et diria. No pensava que passés tant. Però vull dir, aquesta voluntat, de pensar, nosaltres ja l'hem tingut sempre, de dir, la meua mare s'aixecarà, s'avorrirà, o més o menys seguirà o li agradarà, encara que potser algú no ho entengui. Perquè no vol dir que... Però que al final... Llavors això és una cosa que has de portar tu com a voluntat.

- Com va ser la rebuda de L'alegria que passa?

Bueno, jo nosaltres el dia de l'estrena, jo la teua recordava, va ser brutal, perquè va ser una rebuda enorme. Ja la vam fer a Rubí, i a Rubí ja va funcionar molt bé. I l'Àngel Llàcer, que és amic del gran Andreu Gallén, va venir sol amb l'Ivan Labanda, i va dir, això serà una exitàs. Allà, nosaltres, nosaltres estàvem encara molt acollonits. Vam fer un pas a un dia que jo vaig dir, hòstia, hòstia. Perquè, a més, això, quan tu estàs a punt d'estrenar, tens un dia de "subidón", un dia que dius, això no li agradarà ningú. Això no li agradarà ningú, això, que ens hem tornat bojós, que què collons estem fent. Però, bueno, la veritat és que la rebuda ha sigut sempre brutal. És a dir, a tot arreu, cada dia s'ha aixecat el públic en dret. Però sempre. Vull dir que és molt fort, això. Vull dir, no passa molt sovint. I poques vegades, vaja. I, bueno, doncs ha sigut molt important el retorn del públic i de tota la crítica. Les crítiques han sigut molt unànimes. I els comentaris de la gent, tots els tuits i tot això, que són molt, bueno, doncs són la veritat. Jo crec que és una mica un premi a l'esforç de l'entrega que hem tingut, també, perquè a vegades és donar-ho tot en un espectacle. O sigui, a l'Andreu s'hi ha deixat la pell per la música, per les lletres. L'Ari s'ha deixat la pell per les coreografies, perquè és una persona molt entregada, molt, molt, molt, molt... Tothom ha posat una energia al 100%. Això és important. Sí, perquè hi ha molta gent que no treballa al 100%, eh? Vull dir, que treballa, bueno, sí, però jo ara me'n vaig perquè me n'he d'anar no sé on aquest cap de setmana i no hi penso i deixo d'anar. Un espectacle, perquè vagi bé, ha d'haver-hi uns quants obsessos al davant. Obsessius, saps què vull dir? Que no deixis de pensar en l'espectacle. Que tota l'estona vegis que hi estàs pensant, i estàs donant voltes, i estàs no sé què, perquè si t'ho prens com una oficina, que dius, bueno, és igual, ara ja me n'oblido i ja no sé què, és... bueno, jo crec que això i tot el fet artístic, eh? És a dir, mira, jo tenia un germà que es va morir pintor, que és aquest quadro d'ells, que era un nano que deia, és que has de ser un paranoic per pintar i per aconseguir i després ja no només ets un paranoic del que fas, sinó a més a més d'intentar comunicar-ho i que algú t'ho compri, que algú t'ho miri, portar algú, que el meu germà portava algú a l'estudi, que entens? Abans als Estats Units va haver-hi bastant, molt. Però era

perquè era un obsés del que feia, tot i que era enginyer, vull dir, que no era tampoc... Llavors això passa, jo crec, amb el fet artístic.

- Tu continuaries amb la companyia?

Bueno, jo probablement sí. Sí. Però també et dic una cosa, també m'he ficat amb el Texas, queestic al Texas, i també allà hi ha possibilitats de fer coses, també m'agrada ara una nova etapa que és aquesta, amb coses més petites, amb gent jove, que potser jo, potser per part, puc continuar, doncs, amb producció, però d'un altre tipus, i ja també m'agrada entrar en nous projectes més petits, saps? A més a més, els espectacles grossos són, és una dedicació molt gran, també, la producció, vull dir, és molt bèstia, llavors, ara, jo sola, fer una altra gran producció, vull dir, hauria d'agafar un equip molt gran, amb gent que tal, i, llavors, no ho veig. Ara, coses petites, sí. Sí.

- També volia parlar una mica de Mar i cel 2024, és la quarta vegada que fareu Mar i cel. Qui va tenir la idea de tornar a fer Mar i cel?

Jo sí, els altres no, però jo sí. Jo, si veus, vaig dir, quan fa temps, vaig dir, als 40, vaig dir, fa els 50, tancarem i farem Mar i cel. I, aprenent-ho, bueno, no sé què, no sé quan, no sé quan, i ells van plegar, i llavors jo vaig dir, bueno, fem un altre conveni, que hem fet dos convenis més des que van plegar ells, i que són de tres anys, els convenis, i llavors, al final, eh, bueno, el Bozzo no, el Bozzo no el dirigirà, el dirigirem jo i el Miquel Periel. Doncs, el Bozzo no, bueno, no, al final vaig dir, bueno, si no ho vols fer tu, no ho facis, vull dir, ho farem nosaltres, i al final sí que han acceptat de fer-ho, i de, bueno, de fer-ho, ho produeixo jo, i ho dirigirem nosaltres, però com a companyia ho farem, i, bueno, ja està, i ara sí que això s'acabarà. Sí, el Miquel ha participat en el tot el càsting, i estarà en la direcció amb mi, i està sobre projectes.

- I com és tornar a treballar amb ell després d'aquestes pauses?

No, però bueno, bé, perquè el Miquel ens coneixem moltíssim, i jo crec que ens avenim bastant, a més sempre hi ha discussions, eh, perquè sempre a l'hora d'un càsting, sempre hi ha... Però bueno, per sort el càsting no és un equip que hem decidit, eh, perquè hi ha els dos directores musicals, que són el Vives i el i el... i el Cuenca, que són dos directores, després l'ajudant de direcció que és el David Pintor, i llavors, amb tot això, fa que al final hi hagi un consens amb el repartiment, perquè el repartiment és molt subjectiu, a vegades és molt injust, vull dir, triar entre una persona i una altra, no?, però és un tema de votacions i de... i a més que et pots equivocar o no a vegades, a vegades, però bueno, és el que és un càsting.

- I com va anar el càsting? Vull dir, com està el talent avui en dia?

Bueno, jo crec que hi ha força talent, tot i que... de nois, de nois així, podríem dir, galants, que canten, que siguin molts actors, no n'hi ha molts. Hi ha moltes noies, hi ha forces noies, hi ha gent jove, vull dir, hi ha molta gent jove que està més preparada amb una preparació

mitjana, moltíssims, s'han presentat mil persones, però, clar, el gran talent tampoc no és, sempre és, sempre és escàs, eh, també, vull dir, que no és que... m'entens? Però sí, hi ha molta gent, hi ha gent preparada, més que el primer, el primer teníem un grandíssim repartiment, però, és que no hi havia aquells, eren molt bons, però és que, vull dir, ara, vull dir, hi ha més possibilitats, eh? Però, va ser molt bo el primer repartiment.

- L'obra és exactament la mateixa, vull dir, heu canviat alguna...

No he canviat res de text, ni de música, ni de res.

- I què creus que és el que enganxa més de Mar i cel perquè sigui un èxit?

Bueno, s'ha convertit en un espectacle mític. Jo crec que la partitura que va fer en Guinovart és meravellosa. La gent ja se l'ha fet seva, és a dir, el musical és tan important descobrir-lo com redescobrir-lo. És a dir, la gent, quan sent una òpera, per exemple, que la coneix, en el fons encara li agrada més. Perquè tu vas a veure... O sigui, tu allò ja el tens... ho tens... assimilat i de sobte et transporta... Bueno, i llavors, això és la part musical, no? Després, la part de l'espectacularitat, de l'escenografia, que va ser molt impactant en el seu moment i que encara ara, tot i que ja s'han vist moltes altres coses, però hi ha el record d'aquell barco que es movia, que llavors va ser superespectacular, doncs això és un impacte que la gent encara el recorda i el vol reviure. I després, és la mateixa història del Guimerà, evidentment. La història del Guimerà, que és una història de... d'amor, però també d'enfrontament de cultures i religions, que en aquests moments, vull dir, és que és brutal, perquè quan va escriure en Bru de Sala, pensava en Palestina. No sé si recordes tu l'escena de la mare, que al Saïd li maten... Porten el pare mort i li maten la mare davant seu. Això, Bru de Sala ho va escriure pensant en Palestina, i ara... és exactament el mateix. O sigui, aquesta mena d'atrocitat que fa que després tothom es torni terrorista, perquè de fet, no deixen de ser uns pirates que han raptat uns cristians. I els tenen raptats, com ara els de Hamàs, d'acord? Però què passa? Per què els han raptat? Doncs perquè venen d'aquesta història. Llavors jo crec que té una cosa universal, una cosa d'actualitat, rabiosa actualitat, que la continua tenint. I que ja hi érem, a veure, el que passa que el Guimerà era una mica més queco tot, perquè nosaltres vam posar uns pirates que eren més així, vam incorporar aquí, també vam fer una dramatúrgia molt, perquè d'en Guimerà no n'hi ha cap... no hi ha res, o sigui, l'última frase, però, en canvi, hi ha tota l'essència de l'obra, la història. Llavors afegia personatges al grumet, la noia no els va fer monja, que és el que li passa a Guimerà, sinó que es va casar. Hi ha aquesta mena de trio entre el qual es va casar i ell, el Saïd... En fi, hi ha una sèrie d'ingredients que fan que jo crec que els haguessin de tenir per una part actualitat i per l'altra l'agilitat aquesta que de sobte hi ha una festa de pirates que s'ha... perquè el Guimerà era molt més tot. O una cançó que són les pomes, no sé, totes les noies, també és una cosa perquè dius, home, aquí fem, o vam fer aquell focus que hi ha al principi de la segona part, que és més espectacular. Bé, doncs jo crec que vam vam... també vam treballar molt, eh, per fer, per arribar a aquesta versió. Perquè tot va ser una escaleta i anàvem dient i aquí jo... i com què seria cantat i què seria, bé, pràcticament un cantat, però com anirien els duos o els tríos, tot el tema de compensació musical, perquè el Guinovart el primer que feia tenia 24 anys, eh, és que era brutal, però ell és

molt... és un tio molt músic, se'n va anar a Londres, va veure coses i va començar a escriure, doncs, això.

- I ara per parlar una mica també del teatre musical català i de l'actualitat del teatre. Consideres que hi ha prejudicis sobre el teatre musical?

Bé, hi ha de tot, hi ha gent que no li agrada gens, hi ha gent que li agrada molt, jo crec que hi ha hagut un gran increment de públic, el que passa que el públic que està creixent, que és aquest de les franquícies, que és aquest que ha fet el... doncs mira, estan fent això de Madrid, els "Chicos del coro", o inclús les franquícies que ha fet l'Àngel Llàcer, els productors i tal, és un tipus de públic diferent del del Mar i cel, és un públic en castellà que és més, entre cometes, que té tot el seu mèrit, perquè és un públic que no és de teatre, va veure aquests musicals com qui va veure una festa especial, un dia. Molt bé. Molts d'aquests no crec que s'incorporen, n'hi ha de musical, eh?, però molts no. Llavors, jo crec que el que nosaltres hem fet amb els nostres musicals sí que és un públic més... més fidel al gènere, més fidel a, bueno, el que va veure el català ja és diferent, és diferent. Però, bueno, jo crec que tot i això hi ha hagut un gran creixement d'espectadors pel musical aquí, a poc a poc. Però aquí tenim el problema del bilingüisme. El bilingüisme és un problema, és un hàndicap del mercat, és a dir, no tens tot el mercat. Per molt que el Mar i cel vingui a veure molta gent, no tothom ve a veure coses en català.

- I què és el que diferencia el teatre musical del teatre de text? O sigui, quins valors o quins sentiments creieu que transmet?

Bueno, és que la música té un potencial emocional molt gran. La música d'alguna manera diu tant com el text. Llavors, tu, en un cert moment dramàtic, tens una música determinada, et recolzes el dramatisme, en un moment festiu et recolzes... I això fa que faciliti el llenguatge a molta gent. Fixa't tu que hi ha cançons que encara que no les entenguis et transporten a un estat d'ànim. I aquí nosaltres ens hem mamat milions d'anys les cançons en anglès que no enteníem. Però, en canvi, enteníem l'estat d'ànim que ens volien transmetre. I llavors això amb el musical passa. Llavors això ajuda que la gent... Hi ha molta gent que no li agrada el musical, però hi ha molta gent que no li agrada el teatre que li agrada el musical. M'entens? Per què... I sobretot per exemple aquests musicals que també hi ha ball, hi ha colors, hi ha tot això. També hi ha molta gent que hi va per això, perquè quan ja cometes... Hi ha un tipus de musical que se sembla més a la revista. Que era el que era abans, o que era una cosa com molt variada, molt lúdica. M'entens? I que d'alguna manera té una efervescència. Que fa que tu et sentis molt bé amb aquest llenguatge. En el cas de Mar i cel no és així. En el cas de Mar i Cel és molt més portat al terreny dramàtic. I també ajuda que tu entenguis tots els passos. M'entens?

- I com creus que està el panorama del teatre català actual?

Jo crec que, per una banda, hi ha una part molt dinàmica que són aquests joves dramaturgs, que diem els joves dramaturgs, hi ha gent que escriu molt jove, que fa coses de petit format,

que això està bastant... Hi ha força gent. Però el gran format no. El gran format no. Per dos motius. Un, perquè no hi ha diners. I dos, perquè no hi ha gent preparada per fer-los. Només hi ha Focus, que és la gran productora. I... Els únics que queden, que fan grans espectacles, és la Cubana. Sí. I després, bueno, no hi ha ningú més. Bueno, sí, hi ha l'Àngel Llàcer que fa franquícies. Però de creació no n'hi ha. Llavors, la creació per la part de, podríem dir, d'avantguarda, amb el sentit de nous autors, de petit format, hi ha molta gent que s'atreveix a escriure coses per dos, tres, quatre, per produir un pla petit, no hi ha hagut un creixement de sales petites i tal, però, en canvi, coses que vagin al Victòria, o que vagin, inclús et diria, al Poliorama, que són set-centes, hi ha poques produccions. No hi ha diners i no hi ha preparació.

- Creus que fer teatre musical de masses en català és factible, ara mateix?

Sí, home, jo, factible sí. Perquè hi ha... A veure, si el Mar i cel funciona, vol dir que hi ha altres coses que poden funcionar. El que passa és que es necessita diners, es necessita molt, molt... I el problema de l'espectacle gran format català és que si no hi ha ajuts institucionals la indústria ho posarà, perquè són molt cars, i recuperar-ho és un grandíssim risc. O ho guanyes tot o ho perds tot. O et quedes a mitges tintes, perquè nosaltres hem fet espectacles que, mira, nosaltres vam fer El Flor de Nit, que va ser després del Mar i cel, que molta gent diu que era meravellós, que tal i qual, i vam perdre moltíssims diners. Per sort, veníem del Mar i cel i vam perdre. Però, clar, vull dir, més això ja ho diuen els americans, vull dir, si tu ets un productor de musicals, de cada quatre que en fas, un és un èxit i l'altre... un és un mig èxit i l'altre són dos fracassos. És a dir, igual que el cine, vull dir. Llavors, clar, tenir aquesta mena de coixí empresarial per poder afrontar aquestes produccions... Tu has vist una sèrie que es diu ara, que es diu The Offer? Ostres, no, no l'he vista. Bueno, The Offer és la història de la producció del Padrino, la pel·lícula del Padrino. Però allà veus els productors el que pateixen, també, vull dir, les pel·lícules, vull dir, estan fent les pel·lícules més fortes del món, l'off history, que no sé si l'has vist, era una pel·lícula que va ser... Love history va ser una pel·li que va triomfar moltíssim, moltíssim, però els productors no s'atreveixen a fer-ne una altra perquè el càstig no ho tenen, perquè no sé què, vull dir, clar, és molt complicat, vull dir, la indústria aquesta, no? I la nostra, que no és ni indústria, perquè és una pena, però... Hi hauria d'haver sorgit més, dius, bueno, si s'ha fet el marge perquè no hi ha ningú més que ho hagi fet, bueno, perquè és un milió d'euros. I qui se'ls juga? I després ja no és només això, eh? És tenir un equip preparat per fer-ho.

- I el teatre musical a Catalunya, com ha evolucionat? O sigui, creus que té un bon futur o no?

Sí, perquè jo crec que la gent té ganes, i crec que la gent espera, i crec que sortiran coses. Espero que surtin coses, perquè quan hi ha un públic que ho espera i tal, doncs sempre hi ha algú, en algun moment determinat, que s'atreveix, no? Però... veurem.

- I consideres que en Marc Rosich, l'Ariadna Pell i l'Andreu Gallén poden ser una mica els successors del que esteu heu fet vosaltres?

Si troben un productor que els hi pagui, sí. Almenys t'agradaria, però? Sí, home, sí. Jo crec que sí. Ells tenen... Jo crec que l'Ariadna i l'Andreu estan ja preparant, pensant projectes i tal. El que passa que necessiten un acompanyament de producció que és el que... a veure com ho faran.

- Quin consell donaries a les companyies de teatre musical que estan sortint, encara que siguin petites?

Bueno, doncs que creguin en els seus projectes i que els defensin al màxim i que pensin que és molta, molta, molta dedicació i molt treball aixecar un musical. La gent diu, és que nosaltres... Dic, escolta, jo si t'explico el que ens hem dedicat o el que fèiem nosaltres. Nosaltres no descansàvem, o sigui, assajàvem i els caps de setmana fèiem bolos. Però tampoc no ens sentíem vietnamites treballant en una fàbrica. Vull dir que estàvem fent el que volíem i quan ets jove tens una capacitat de resistència bastant gran i és el moment que t'hi has de deixar la cancel·lada. Llavors, bueno, és dedicació. Dedicació, voluntat, obsessió... I també a vegades fer uns equips una mica heterogenis perquè sempre hi ha moltes vegades l'error és no tenir algú de producció com tu, jove, com tu, però que pot ser que es dediqui a la producció. Perquè tothom vol ser creador però no hi ha ningú que sàpiga de números ni de producció. Llavors jo el que aconsellaria sempre és que si algú fa alguna cosa es posi un amic, un tal, un algú que sigui la persona que pugui controlar la part econòmica i de comunicació. De la mateixa manera que tots els altres aporten, busca't un col·lega que hagi fet ESADE o que hagi fet jo què sé i que l'impliquis i el portis al teu terreny i que et sigui al teu costat i que et pugui donar consells podríem dir d'empresa perquè la gent es pensa que el teatre no és empresa i tot són empreses. Quan tu vols viure d'alguna cosa i has de fer una societat ja tens una empresa. Llavors hi ha hagut molta hi ha sigut presidenta de Ciatra que és una associació de companyies n'hi ha uns que són una coordinadora de teatre de companyies que no volen ser empreses no volen i dic si no vols ser empresa com pots accedir a subvencions? Si no vols ser empresa com pots accedir? És que no tu no estàs als marges, això no és una revolució si tu estàs aquí i vols anar a teatres professionals i vols anar a tal entra dintre del joc i llavors entrar dintre del joc vol dir algú que t'ajudi a estructurar-te econòmicament m'entens? Aquí a vegades hi ha molta tonteria en això saps? Aquesta cosa ja no és ni hippie perquè ara no es diuen hippies però pseudomoderna d'anarcoide que aquí no. Doncs molt bé llavors no te'n sortiràs no te'n sortiràs

- Quin és el segell de Dagoll Dagom?

Bueno jo crec que l'essència ja te l'he dit abans. L'essència ha estat buscar nosaltres dèiem fer teatre per majories selectes. És a dir buscar sempre tenir un projecte sobre la taula que a alguns ens podien agradar però és que això no el mercat al qual anem els pobles on anem. No hem tingut vocació elitista. No pensem que anem a un festival i serem el furor uterino d'aquest futur i nosaltres no nosaltres hem volgut sempre dir ostres farem molts bolos tothom voldrà veure i a Barcelona i tot llavors el nostre segell ha sigut la voluntat primera de recuperar el públic, perquè quan vam començar hi havia molt pocs teatres a Barcelona i cap

gairebé en català i recuperar el públic i després també et dic una cosa que l'altre dia pensava perquè igual faran un documental sobre nosaltres i tot això és l'orgull és bé fer coses molt diferents però amb una identitat pròpia perquè la gent quan vam fer operetta amb El Mikado que tu no l'has vist era una bogeria perquè havíem passat a fer una cosa supermoderna amb una orquestra que eren el "Glups" que era supermoderna a fer una operetta anglesa, però a més amb una orquestra de 14 músics i directors això ja no ho podríem fer en les circumstàncies d'ara però, tot i així nosaltres ens hem divertit perquè mantenir-te en aquesta professió també vol dir que tu mantinguis el teu esperit lúdic i que tu et diverteixis i que tu facis un repte i que sigui un repte el següent no repetir, no, ara farem això allò típic de anem a fer Paco Morán i ara farem aquest i després l'altre sempre el mateix això arriba a un moment... també ens hem mantingut molt per la tele penso que hem fet 5 sèries de televisió que ens han donat molt un ajut important a la nostra trajectòria perquè hi ha hagut moments econòmicament fotuts que si no haguéssim tingut una sèrie haguéssim hagut de plugar.

- Com creus que va contribuir i contribueix a la cultura popular catalana i al teatre musical Dagoll Dagom?

Bueno, doncs amb això que t'acabo d'explicar és molt una mica el mateix, vull dir que jo crec que hem contribuït al fet que hem creat molt de conflicte per musical, però mira ho deia ahir l'altre dia l'Eloi que va fer un discurset molt bufó al que li van donar el premi que deia que ell considerava que el musical era important no només pel propi musical sinó perquè ajudava a recuperar el públic pel teatre és a dir no només s'ha d'anar a veure tu perquè fas musical sinó que després gent que diu ostres, i llavors comença a anar al teatre i anar a veure altres coses i el teatre jo crec que nosaltres hem contribuït que Barcelona sigui una ciutat en el fons molt, bueno, per la dimensió que té molt teatral és a dir, va molta gent al teatre nosaltres ens queixem i que considerem que falta molta gent perquè hi ha moltíssima gent que s'ha dit que el teatre. De fet, nosaltres una de les altres coses que hem contribuït és que la gent jove es prepari molt tècnicament s'ha elevat molt el nivell molta gent està a Madrid, eh, vull dir alguns que no tenim és que alguns estan a Madrid vull dir perquè la gent se'n va a Madrid a fer musicals i molts són catalans perquè són gent que s'ha format s'ha format i s'ha treballat tècnicament i s'ho ha parat molt de veritat i és gent molt responsable crec que també hem contribuït a dignificar la professió saps? Nosaltres també som socis d'una escola que és a Eòlia i també d'alguna manera això ha estat doncs un camí d'ajut que molta gent es formi seriosament que els pares perquè a Eòlia ara ja és considerada que és una carrera universitària. Que els pares ja no diguin perquè estàs fent teatre tu? Saps? Ara hi ha molts pares que al contrari, diuen massa als seus fills que facin teatre i això doncs ha canviat molt.

6.3. Entrevista completa a Joan Lluís Bozzo

- Doncs això, volia començar una mica a saber com, o sigui, els teus inicis. Tu des de petit ja t'agradava el teatre?

Sí, jo vaig començar amb el teatre amateur. Jo soc de Gràcia, del barri de Gràcia, i allà, doncs, la meva família freqüentava molt un lloc que eren els Lluïsos de Gràcia. I allí s'hi feia teatre. I allà vaig començar de jove, i ja d'adolescent m'hi vaig anar implicant més, fins que, mira, estic ara encara amb el rellogat.

- I quan consideres que vas al punt on vas dir ostres, això jo no ho vull com a hobby, vull professionalitzar-m'hi?

Una mica quan, devia ser cap als 17-18 anys, que vaig començar a anar a la universitat, i jo estudiava Filologia Catalana, i em vaig adonar que, la veritat, que això m'interessava més.

- Després de Filologia, què vas fer? O sigui, què vas estudiar?

Després ja me'n vaig tindre d'anar a l'Emili, això ja era l'any 75, allí vaig estar 15 mesos que em va tocar anar a l'Àfrica, a Ceuta, i quan vaig tornar ja em va costar molt reintegrar-me a la universitat, ja tenia molt més al cap, ficat en el centre del teatre, saps?

- I en aquell moment què vas posar-te a estudiar?

No, jo vaig acabar els estudis de Filologia Catalana, i no, no vaig estudiar. No vaig estudiar teatre, no vaig estudiar.

- I com vas anar a petar a Dagoll Dagom, doncs? Va ser ràpid o t'ho tenies per pèssim?

Això ja era l'any 78, crec, eh? Que jo sortia amb l'Anna Rosa, l'Anna Rosa ja estava a Dagoll Dagom perquè havia entrat fent una substitució d'una noia que ho havia deixat, i aleshores va resultar al cap de poc temps de ser-hi ella que a un dels actors, també, li tocava anar-se'n a l'emili. En Josep Parramon. I aleshores l'Anna Rosa va proposar que hi entres jo per substituir en Parramon, i tothom va estar-hi d'acord, i a començaments del 78 hi vaig entrar.

- I, clar, tu entres a la companyia, estàveu com de substituïts, amb l'Anna Rosa i amb Miquel també ja hi era, que sí?

Sí, els tres vam entrar com a substituïts. Amb l'espectacle *No hablaré en clase*.

- I com va ser aquest pas d'estar actuant a passar-la a dirigir? Què va passar?

No, això ja va ser una miqueta més tard. Quan estàvem allà fent *No hablar en clase* vàrem decidir que, per què no, si ja teníem un espectacle que estava funcionant, doncs de continuar endavant, no? I aleshores vàrem preparar un altre espectacle, que era *Antaviana*. Després encara en vam fer un altre que era a *Nit de Sant Joan*, després encara vàrem fer *Glups!*, i després de *Glups!*, jo ja vaig deixar d'actuar per passar més a la direcció, a la direcció de l'escena.

- I en què consisteix això de ser director d'escena?

Home, doncs en fer anar tots els esforços de tota la gent que està treballant cap al mateix punt, no? La direcció seria, això, marcar una direcció, és a dir, tot això ha d'anar cap aquí, tant els actors com els decorats, com tot, dirigir-ho, diríem, adreçar-ho.

- Com va ser aquest pas d'estar dalt de l'escenari a fer direcció?

Jo ja havia dirigit abans en la universitat. Havia muntat alguna cosa. Portava ja tres o quatre espectacles fent de director. I per això va ser una mica que jo vaig, després de *Glups!*, a final del 85, ja vaig dir, bé, jo el més aviat d'actuar perquè ja ho deixo estar i em dedico més a la direcció.

- I ho vas trobar a faltar o t'agrada més direcció? D'actuar?

Home, actuar és molt temptador, el que passa és que és molt esclavitzant actuar. Actuar és, vull dir, no pots fallar ni un sol dia. Un director, diríem, és una feina més durant els assajos, tens molta feina, has de resoldre molts problemes que els actors no els incumbeixen, però, en canvi, durant les funcions l'actor no pot fallar ni dia ni nit. Quan hi ha una representació, sigui la gira, sigui en temporada, sigui on sigui, l'actor no pot fallar. En canvi, el director doncs sí, quan ja està la companyia actuant en un lloc perquè no hi va, no passa res.

- I com va ser aquest primer contacte, els tres com a directors de la companyia? Va ser fàcil? Vau tenir discrepàncies o...?

No, ja ens coneixíem de temps. Sí. Ja havíem treballat força junts. Ja havíem portat tres o quatre espectacles junts, que eren *No hablaré en clase*, *Antaviana*, *Nit de Sant Joan*, *Glups!*... Vull dir que ja ens coneixíem molt, ja confiàvem molt els uns amb els altres i escoltàvem les opinions dels uns i la dels altres.

- I quan vau decidir fer teatre en català, o sigui, va haver-hi el debat de fer el teatre en català o en castellà o directament va ser perquè us va sortir fer-ho? O perquè era un objectiu que vosaltres teníeu o...?

No, no, nosaltres érem catalans, ens expressàvem en català i el teatre el fèiem en català, no va ser mai objecte de debat això. L'únic que quan sortíem fora dels països catalans, aleshores sí que ho traduïem al castellà.

- I quines creus que han sigut les influències de Dagoll Dagom? Qui us ha influït a vosaltres?

Home, el teatre independent dels anys 60-70, totes les obres de teatre que havia fet, per exemple, la companyia Adrià Gual, amb la direcció del Ricard Salvat, els Joglars també ens

havien influït, els Comediants, tota la fornada del teatre independent en que havia sorgit a finals dels anys 60, començaments dels anys 70, ens havien influït molt.

- I per parlar una mica també de *Mar i cel*, ara que torneu a fer-la, bé, encara que tu aquesta vegada has decidit no estar a peu de canó no, amb aquesta última representació.

No, ara jo formo part de la companyia perquè finalment la companyia ara són tres persones, els socis, els societaris de la companyia. I aleshores el que passa és que jo no estic directament ara actuant ni dirigint.

- I doncs això, sobre *Mar i cel*, creus que és una obra en la qual us vau arriscar? O sigui, us vau arriscar fent aquest musical perquè, clar, és una temàtica difícil que potser no trau tant a la gent, vull dir, poder no enganxar tant a la gent, i a més vau invertir molts diners al principi en aquesta obra.

Sí, sí, va ser de prendre un risc, va ser la primera vegada que es feia una aposta per un musical de gran format, amb un pressupost realment molt elevat, i no, no, no les teníem totes, vull dir que... Tant com va anar bé, podia haver anat malament. Però el teatre és bastant sempre així, eh. No es pot dir que en teatre hi hagi apostes segures, eh.

- I què creus que és el que enganxa més de *Mar i cel* perquè sigui un èxit com és?

Home, jo crec que és una història molt potent, no? És una mena de *Romeu i Julieta*. Els que... Dues persones de dos clans rivals, doncs s'enamoren i ho paguen amb la vida. Això, i després la música de l'Albert Guinovart és substancial, em sembla. I tota la posada en escena, especialment el decorat, el vaixell, tot això, doncs ho fa un espectacle molt atractiu.

- I quin és el públic clau que creus que... que s'interessa per aquesta obra de *Mar i cel*? O sigui, vosaltres a qui us volíeu dirigir amb aquesta obra?

Home, nosaltres busquem sempre el gran públic, que vol dir el número més gran, sigui públic d'una certa edat, com públic jove, com públic de... O sigui, el teatre no pot fer gaires distincions, el teatre ha de buscar el gran públic, si vol sobreviure econòmicament.

- També volia parlar una mica més de teatre musical i actualitat del teatre. Tu consideres que hi ha prejudicis sobre el teatre musical?

No, jo crec que no. Menyspreat, no, no ho sento en absolut. El que passa és que el teatre musical és molt més complicat de fer que el teatre parlat, només, no? Que el teatre de text. Perquè has de comptar, doncs, amb tota la part de la música i del cant, que moltes vegades, doncs, tu pots reunir una companyia que ho faci molt bé a nivell de text, però cap bé que no tinguin ni idea de cantar, no? I després, doncs, l'orquestra i després, amb alguns musicals,

també la part de dansa, la coreografia... Vull dir, és un teatre que el que fas molt és complicar-te molt, també. Això fa que tinguin més públic, crec, eh?

- I creus que fer teatre musical de masses en català és factible?

Sí. Jo penso que *Mar i cel* és una molt bona demostració que es pot fer un teatre musical de gran abast popular i comercial. Sí, sí, sí, sí. *Mar i cel* i gairebé tot el que hem fet nosaltres ho demostra, crec.

- I com creus que ha evolucionat el teatre musical a Catalunya? Creus que té un bon futur i creus que n'heu sigut referents?

Jo crec que sí, que Dagoll Dagom ha estat un referent de la creació del teatre musical i ara, doncs, hi ha moltes escoles que s'hi dediquen. Hi ha una formació actoral molt més gran de cara al teatre musical que quan vam començar, que una mica vam haver de buscar actors que cantaven i cantants que actuaven, no? I ara, en canvi, doncs, gràcies a escoles com, per exemple, l'Eòlia, que és l'escola que nosaltres estem implicats, doncs hi ha molta atenció al teatre musical i jo crec que té molt bon futur.

- I quin consell donaries a les companyies de teatre musical que estan sorgint ara?

Home, que mirin de fer uns productes al màxim de ben treballats que sàpiguen fer i pensant en què puguin agradar a tots els públics. Perquè si només els agraden a un segment determinat de públic, aleshores, limiten molt les seves possibilitats. Que pensin en tots els públics.

- I quin creus que és el segell de Dagoll Dagom?

Teatre musical per a gran públic de qualitat. Aquesta és el nostre segell.

- I creus que hi ha actualment companyies que són, entre cometes, precursors de Dagoll Dagom o persones que fan coses en la mateixa línia? O sigui, que us tenen com a referents?

Home, jo crec que sí. Jo crec que molta de la gent que actualment es dedica al teatre musical, tipus, per exemple, doncs, un Daniel Anglès, no?, que ha fet grans musicals, també. O molta gent, aquests, els de l'Egos Teatre i tal, doncs han estat, han tingut Dagoll Dagom com a referents, sí.

- I, clar, tu ara, el que dèiem, has com aparcat aquesta, bé, la companyia, vull dir, ja no estàs en actiu. Quan vas decidir plegar de la companyia, i per què?

Quan vaig jubilar-me, a 65 anys. O sigui, quan em va venir l'edat de la jubilació, vaig pensar que havia arribat el moment de jubilar-me, que no volia ja seguir més, que ja n'havia tingut prou, m'havia dedicat gairebé 50 anys.

- I ara estàs treballant en algun projecte?

Bueno, ara fem, amb la meva dona, estem movent un projecte d'una cosa de tipus més aviat social, d'un teatre de denúncia de la qüestió dels trastorns alimentaris, de, sobretot, dels problemes de l'adolescència, amb els trastorns alimentaris, fem una mena de document teatral.

- I, bé, només per acabar, volia saber quina és la teva cançó preferida, el teu musical preferit i personatge preferit dels espectacles que heu fet vosaltres.

Home, jo potser l'espectacle pel qual sento una debilitat més gran és *Antaviana*. Que va ser pràcticament el primer. Després de *No hablaré en clase, Antaviana*, per mi potser és la... l'espectacle que tinc més... més guardat al fons, no?

- I cançó?

Una cançó de... home, la que s'ha convertit en un himne, aquest, quasi, quasi un himne del país, és *Les veles s'inflaran*, no?

- I de personatge tens especial carinyo?

No, no, tinc especial preferència, va ser molt divertit. Iestic... no, no, no, no, no tinc una... jo de dir, oh, jo voldria fer això, no, no, jo estic molt content del treball fet.

6.4. Entrevista completa a Miquel Periel

- Volia saber, una mica per començar, a tu des de petit ja t'agradava el teatre?

A mi molt. Jo vaig tenir la gran sort que el meu pare era el director del grup d'aficionats del barri, saps? i aleshores ell va començar a fer teatre amb en Joan Capri, un dels còmics més importants de la història i el seu germà. Això al barri de Sant Just, al barri gòtic. I aleshores ell es va quedar allà com a director i jo amb la meva germana que té dos anys més que jo, quan havien de sortir nens a la funció ja estàvem nosaltres. Jo amb cinc o sis anys els vam fer els pastorets i quan sortíem nens, d'ens. Però jo mai m'havia plantejat fer director, inclús quan jo tenia més o menys 15 anys dins del mateix barri vam fer un grup juvenil, o sigui, hi havia els grans i els joves. Però jo havia fet d'apuntador, havia posat la música, havia posat els llums, però com a actor no. Nosaltres volíem fer una obra, no?, amb el director Joan Vives. I resulta que l'estaven fent professionalment, llavors el dia abans ens van denegar el permís per

poder-la fer. Si s'estava fent professionalment no es podia fer. I aleshores vam dir, doncs, què fem? I el grup va dir, doncs, en 24 hores hem de muntar una altra funció. I llavors el director em va dir, escolta, falta un actor, hauries de fer un personatge, i em va sortir una escena, i ho vaig fer. I ja va estar, ja va estar. Al cap d'uns mesos ja feia els protagonistes i tal, i així vaig començar. Però jo mai m'havia plantejat dedicar-me professionalment, eh? Fins a la mili, imagina't. I vaig fer tant teatre, tant teatre, que vaig dir, escolta, això és lo meu. I ja havia estudiat a l'Escola de Sants, i quan vaig acabar la mili ja em vaig ficar a l'Institut del Teatre, i ja va estar.

- I tu vas estudiar a l'Institut del Teatre?

Jo havia estat a l'Escola de Teatre de Sants, que en aquella època, els anys 70 funcionava, i després vaig passar a l'Institut del Teatre i em vaig llançar, diguéssim.

- L'any 1977 vas entrar a Dagoll Dagom per actuar a l'obra No hablaré en clase. Com vas arribar fins allà?

Bueno, jo el Joan Ollé, el director del grup, jo el vaig conèixer que devia tenir 17 anys. Era una època que jo estava en un grup que feia teatre de guerrilla, diguéssim, antifranquista, no? I llavors hi havia els que, gent que començava més o menys com jo... a dins del teatre, jovent i tal, això, ja vam conèixer, no? Veniem a veure el que fèiem, anàvem a veure el que feien ells, i això. I aleshores jo havia treballat amb l'Anna Rosa, just abans, l'any 76, que amb el Bozzo m'hi vaig fer un Mar i cel que era de text, saps? I aleshores, bueno, entre el Joan Ollé i l'Anna Rosa i tal, que em coneixien, va marxar un del grup i em van cridar el 4 de juliol, vaig veure la funció de l'Autònoma, jo l'havia vist quan la van estrenar, però feia uns mesos, no? L'endemà vaig portar els llums ja a Tarragona, i al cap de dos dies ens anàvem a Palma i estrenàvem.

- I, clar, entres a la companyia i al cap de poc, ja passes a dirigir-la amb en Bozzo i l'Anna Rosa. Com va ser aquest primer contacte entre els tres com a directors?

No, això va ser bastant més tard, eh? Sí, més tard, amb Antaviana. No, això, clar, és clar, érem com una cooperativa, era un grup de cooperativa. I aleshores, fins que al final de Nit de Sant Joan, que van marxar els que van marxar, els que van portar la seva part, ens vam quedar nosaltres tres per continuar, no? I el grup encara era cooperativa, però al final vam haver de muntar una empresa, perquè, bueno, tota la gent entrava, marxava, i nosaltres ens quedàvem.

- I com és passar de ser actor a la direcció? És millor o pitjor?

Jo, quan vam estar en aquest grupet allà de juvenil, eh?, jo ja havia de dirigit. Quin valor! Però bueno, no ho sé, era una cooperativa i jo dirigia amb tots, entre tots, fins que va arribar El Mikado i allà, la Rosa ja havia marxat amb Glups!, el Bozzo va quedar director, i jo, com que havia estudiat al Liceu, i havia estat set anys en una escolania cantant, em vaig quedar perquè cantava, diguéssim.

- Clar, tu vas fer més obres que l'Anna Rosa i en Bozzo, si no m'equivoco?

Sí, jo vaig fer El Mikado, vaig fer Mar i cel i vaig fer Flor de nit, sí.

- Fer teatre en català era un dels objectius principals que teníeu, amb Degoll Dagom?

El nostre interès era fer teatre en català. Tampoc ens havíem plantejat que voltariem per tot Espanya, fins que va sorgir el No hablaré en clase. Sempre estrenàvem en català i, després, si sortia la gira per Espanya, doncs la versió castellana, clar.

- I les influències de Degoll Dagom quines han sigut?

Realment, fer el teatre musical aquí, suposo que ha sigut això, no? Ja ens hem quedat amb el teatre musical tota la vida, cada vegada més, no? I fer un teatre musical català, diguéssim, no? Hi havia hagut algun petit antecedent: la Trinca havia fet algun espectacle al teatre, diguéssim, no? En col·laboració amb actrius com la Sardà i altra gent. Però el teatre musical català no existia, diguéssim, no? I nosaltres vam entrar, vam aconseguir ser la companyia catalana que vam aconseguir fer musicals importants en català.

- I tu, per exemple, has participat en l'elaboració de guions, la dramaturgia, l'equip de direcció, moltes coses has fet. Però si no m'equivoco, a partir d'un punt, el teu rol més fix, diguem, és el de direcció de càsting i escènica, no? En què consisteix aquest rol dins la companyia?

Bueno, és molt important, clar. Trobar la gent adequada per fer un espectacle és molt interessant, no? Vam començar a fer-ho tots junts quan era El Mikado, eh? Perquè, clar, a El Mikado necessitàvem cantants professionals, diguéssim, cantants lírics, no? I nosaltres, dins del nostre ambient, no coneixíem a quasi ningú.

I jo recordo que ens feia tanta vergonya fer el primer càsting que jo em vaig vestir amb una bata blanca per veure la gent i els deia «Però no es preocupi, que no us farem mal, eh?». Saps? Perquè ens feia molta vergonya. Però, quan vaig deixar d'actuar directament, com que ja havia participat en els altres càstings, em vaig dedicar jo sol, no? Sobretot a partir del 2003, a fer els càstings jo. I és una cosa que em va agradar molt, va estar molt interessant, no? I bueno, m'hi dedicava plenament. O sigui, ho feia tot jo, és que tots els mesos anteriors convocar la gent, triar aquest sí, aquest no i tal, ho feia jo i em va agradar molt.

- Home, ha de ser divertit veure com tot el talent així junt i haver d'escollir ha de ser un bon marró, no?

Exacte, sí, sí. I amb els anys cada vegada costa més. Però sí, sí, és molt maco.

I a més, a part que cantin bé o vegis que poden ser bons actors o bones actrius, la intuïció també és important, saps? A veure, aquesta persona crec que no serà complicada, crec que es pot avenir molt més, vale? Hi ha una cosa una mica de psicologia que també m'interessa.

- Tu vas actuar al primer Mar i cel de l'any 1988. Protagonitzaves el personatge d'en Don Carles, el virrei de València.

Sí, Don Carles era el pare de la Blanca (la Gonyalons, en aquell moment). Jo en tenia 39. Llavors érem molt joves, tots. Però bé, jo ja venia de fer El Mikado, que era una comèdia. I llavors em va tocar fer el dolent. Que ja ho havia fet, eh? L'any 1976 amb en Bozzo vam fer un Mar i cel de text i allà, amb 26 anys, ja vaig fer de Don Carles. En aquella representació, en Saïd i la Blanca tenien 6 anys menys que jo. Sempre he tingut pinta de més gran, com que portava barba i tot això, bé. I m'ho vaig passar molt bé fent de Don Carles. Va ser meravellós. Aquell Mar i cel era una experiència tan important per a tots nosaltres... Era com una prova de foc que per a tots els que hi vam estar implicats va ser brutal viure-ho.

- Us va arriscar molt fent aquest musical? Hi va invertir molts diners.

Sí, és clar. Tots els diners, sí. Però això ho hem fet sempre, eh? Sempre ens hem gastat el que teníem. Més diners, més inversió.

- I quin nivell de cant hi havia en aquell moment?

Allà eren més aviat actors que cantaven. Més que grans cantants, eren actors que cantaven. Però els protagonistes cantaven molt bé. De fet, la Gonyalons ja tenia una mica d'experiència. Havia fet La botiga dels horrors. I el Carlos Gramaje ja era músic, tenia la carrera de música, la carrera de guitarra. Havia cantat al cor de l'òpera de València. Els personatges més importants eren cantants ja amb garanties. Com la Isabel Soriano, que feia d'Idriss. Vaig fer una barreja d'actors cantants i alguns cantants que passaven a ser actors.

- Com va sorgir la idea de Mar i cel? Ja venia del text aquell que havien treballat amb en Bozzo?

Bé, allò estava guardat en un calaix, com si diguéssim, no? Perquè, és clar, allò no era un musical, era un text. Era el Mar i cel original de text. Però nosaltres volíem fer Els Miserables. Vam anar a veure el productor d'Els Miserables, que ens va rebre molt amablement i tal, però vam veure que l'espectacle havia de ser igual que el seu. Havia de ser una franquícia, com s'ha fet després amb tants musicals. Volien que ho féssim nosaltres, però exactament amb el control d'ells, tot d'ells i el mateix. És clar, a nosaltres això no ens interessava. I com que volíem un musical així, de gran format, donant voltes, voltes... Vam dir, escolta, el Mar i cel, que ja el coneixem, pot ser un gran musical. Té molts ingredients, no? Una història com un Romeu i Julieta. Amb un alto català clàssic, amb el Guimerà, que és dels millors que hem tingut mai. I vam pensar que era l'obra adequada, i aquí ens hi vam ficar i hi vam estar. Vaig contactar amb en Bru de Sala perquè fes el text, i vam fer la dramaturgia entre tots. Afegint-hi personatges. I vam decidir que faríem això, i va sortir un gran musical.

- Qui va tenir la idea de tornar a fer Mar i cel per quarta vegada?

L'Anna Rosa. El Bozzo i jo ja estàvem jubilats. I va dir, per acomiadar-nos hem de fer el Mar i cel. I nosaltres, ai no quina mandra, no? Una altra vegada!? I l'Anna Rosa ens va conquerir.

- I com ha sigut tornar a treballar amb ella?

Bé, jo mai he deixat de fer-ho, eh? En Bozzo es va distanciar una mica més, però jo, per exemple, durant L'alegria que passa, vaig estar en algunes reunions de la dramaturgia, i tres setmanes abans me'n vaig anar a Rubí, allà on estaven assajant, i a partir d'allà ja hi vaig estar cada dia. És que, és clar, jo m'hi enganxo, saps? I llavors opines i tal... I bé, quan t'hi fiques és apassionant. Jo he estat al costat de la companyia tota l'estona.

- Com van anar els càstings per aquest últim Mar i cel? Com està el talent avui en dia? Imagino que des del 1988 ha canviat.

Brutal. Pensa que es van presentar unes mil persones, al càsting. Enviant el vídeo. Entre quatre o cinc ens els vam distribuir, revisant-los tots. I dels que fèiem una primera tria, se'ls miraven els altres per anar descartant. Fins que van quedar 150 persones, que són els que vam anar a veure presencialment. Molta gent dels que no vam triar també estaven bé. El que passa és que vam anar a triar el millor dels millors. És tremendo. Sempre el pitjor dels càstings és dir que no a algú que creus que et podria fer el paper perquè només pots triar-ne un, entens? Això és la part més desagradable dels càstings. Dir que no a segons qui.

- I què busquen en els diferents actors i actrius? O sigui, vostè en què es fixa, per exemple, per agafar algú en un càsting?

Primer em fixo que canti bé. Que canti bé el personatge, que l'interpreti bé, i després també en el físic, que és important, perquè és clar, has de fer una composició de tots els físics: de cada personatge en tries potser dos o tres, i quan tens una mica el conglomerat de tots, veus quin va millor i quin no tan bé. És tot un procés. Però bé, he de dir que jo també segueixo la intuïció.

- I què és el que creus que enganxa més de Mar i cel perquè hagi sigut un èxit tan gran?

La història. La història, de vegades, és una història fascinant, a més que no passa de moda, no? Perquè, per desgràcia, cada vegada que l'he fet estava d'actualitat històrica, no? O sigui, sempre aquesta cosa d'entrar religió, i tal, es manté. I després, bueno, la música, el que no val, que és apassionant, no? Això sí, això és brutal.

- I quin és el públic clau de Mar i cel? Qui diries que és el... O sigui, per quin públic us dirigiu vosaltres?

Bueno, nosaltres sempre, sempre és la filosofia que tenim de dir-los al gran públic. Nosaltres mai hem volgut fer espectacle per minoria, saps? Sempre hem volgut recuperar... Quan vam començar nosaltres, el teatre català no tenia gaires funcions, ni gaire públic. Nosaltres hem de

fer coses que ens siguin interessants, però, diguéssim, que interessin al públic. Perquè no els hi posem difícils, m'entens? No fer coses estranyes, i tal, per recuperar el gran públic. I sempre hem fet, pràcticament, per totes les edats, jo em pareixia que això la podem veure des dels nens fins als avis. I, clar, el fer-ho tantes vegades ha passat ja per diverses generacions, no? Vull dir, ara, per exemple, hi havia gent que tenia 20 anys que venia al càstig i deia, no, és que la meva àvia ja em va parlar del Mar i cel, i tal, després els meus pares, i ara jo, vinc perquè, bueno, perquè voldria ser-hi.

- I què és el que diferencia el teatre musical del teatre normal? O sigui, a part que és musical, òbviament, però quins valors, o quin plus creus que dona el teatre musical?

Bueno, el teatre musical per mi és el teatre complet del tot, com era el que podia ser un moment l'òpera, m'entens? O les sarsueles, el teatre que has de saber fer de tot. I això per mi és importantíssim, saps?

- I com creus que està el teatre? Com és el teatre català actual?

Bueno, hi ha molts autors nousi jo crec que en general està molt bé, anem a més, anem a més.

- I creus que fer teatre musical de masses en català és factible?

Bueno, clar, nosaltres sempre havíem traduït, no? Per sortir fora. Perquè, bueno, inclús si nosaltres havíem arribat a fer el mateix dia, una funció en català i una altra en castellà, que això era una bestiesa, eh? Per exemple a Elx vam arribar a fer això. Perquè gent parla en valencià i gent en castellà. Però bueno, no sé, és que clar, és que fer-ho fora en català és molt complicat. És pràcticament impossible, no? Ara, nosaltres a Catalunya, el que trobem normal és fer-ho en català, entens? És que això no ens cabria el cap, no fer-ho.

- I com creus que ha evolucionat el teatre musical a Catalunya? Creus que té un bon futur?

Sí, sí, no, jo crec que sí que té un gran futur, el que passa que no és fàcil. Quan es necessita pressupost, llavors, si no tens una ajuda necessària, pots fer cosetes molt petites, però tampoc res més. Llavors tampoc ho fas en un teatre que hi hagi molt d'aforament. I és complicat, és complicat. I tot això, hi ha molta gent que en sap, eh?, i que promet molt, eh?, però molt. Però, bueno, és això, que nosaltres portem ja un bagatge de molts anys, no? Si vols començar, no és fàcil, és complicat.

- I quin consell donaries a les companyies de teatre musical que estan sorgint ara?

Bueno, que lluitin, que lluitin, que lluitin i que intentin aconseguir ajudes, perquè, clar, això també depèn dels polítics, saps? Vulguis que no... I que les entrades al teatre musical costa molt de pujar-les, m'entens? Són espectacles cars, normalment. I la gent no està acostumada a

que ha de ser més car el teatre musical que el teatre, el teatre de text, m'entens? I això a la gent li costa molt d'entendre-ho, també.

- I quin creus que és el segell de Dagoll Dagom? Què teniu de diferent, a part d'aquest teatre musical?

És que nosaltres sempre... Això és un tòpic, no?, però nosaltres hem volgut fer teatre de qualitat, però pel gran públic. Jo crec que això és el que ens diferencia en general de tothom, no? Sempre hem volgut omplir els teatres, però no per una qüestió econòmica, que també. Però sempre que pogués agradar a la majoria de gent i d'edats.

- I ara, per exemple, que Maremar i L'alegria que passa, han passat a l'Ariadna Peya, a l'Andreu Gallén i a en Marc Rosich. Creus que poden ser una mica els precursors de Dagoll Dagom? Vull dir, creus que volen fer projectes com els vostres, ells?

Tenen el talent per fer-ho. I també el David Pintor, saps? Que està ajudant en la direcció. I que el tindrem ara també nosaltres, no? Sí, hi ha gent que és molt creativa, molt important. Si tenen un suport, és el que sempre dic, no? Poden fer grans coses, segur.

- I com creus que va contribuir i contribueix a la cultura popular i al teatre musical català Dagoll Dagom?

Crec que som una referència. És una mica fotut a dir, no? No, però és la veritat. Vull dir, jo em sento molt orgullós que hem arribat a això, no? I sí, som un referent.

6.5. Correus electrònics amb Dagoll Dagom

Treball de Final de Grau alumna Comunicació Cultural UdG ✕ 🖨️ 📧

Extern Safata d'entrada x

EVA OJALVO RODRIGUEZ . <u1965470@campus.udg.edu> dv., 22 de des. 2023 13:25 ☆ ↶ ⋮

per a annacandelas ▾

Bon dia!

Em presento. Soc una estudiant de Comunicació Cultural de la Universitat de Girona i actualment estic elaborant el meu Treball de Final de Grau. El tema que he escollit és realitzar un especial de la revista Enderrock que tracti sobre els cinquanta anys de la companyia Dagoll Dagom fent un repàs de la seva història, trajectòria i llegat. És per això que m'agradaria poder entrevistar als tres directors de la companyia, també als actors i creadors de l'"Alegria que passa" i, finalment, fer un seguiment de l'última representació de "Mar i cel" entrevistant els actors i creadors. Tot just estic iniciant el treball, per això m'agradaria saber si hi hauria la possibilitat de poder fer aquestes entrevistes que són les que enriqueixen i donaran forma al meu treball.

Moltes gràcies i espero la vostra resposta,

Eva Ojalvo

Anna Candelas | Dagolldagom, S.A. <annacandelas@dagolldagom.com>

dv., 29 de des. 2023 10:04

per a mi ▾

Bon dia Eva,

Gràcies per escriure'ns i perdona per no contestar-te abans.

El que em demanes és una mica complex, la veritat! Però tampoc et vull dir que no. Necessites entrevistar a tots els creadors, directors i companyia? Dels dos espectacles? Això és moltíssima gent, n'ets conscient? Aquestes entrevistes serien escrites, per tí, presencials...? Jo crec que serà inviable mobilitzar a tantíssima gent. Però acotem una mica més el que necessites i en parlem.

Ja em dius.

Gràcies!

Anna Candelas

Comunicació i producció

DAGOLL DAGOM

T: 655 38 07 79 / 93 451 72 06

Consell de Cent, 240 Pral. 2a

08011 Barcelona

www.dagolldagom.com

EVA OJALVO RODRIGUEZ . <u1965470@campus.udg.edu>

dj., 8 de febr. 13:04

per a S.A. ▾

Bon dia Anna,

Perdona per haver tardat tant a contestar-te, és que he estat amb exàmens i definint bé el TFG. Això que em deies de concretar, que és el que sens dubte donaria molt de valor al meu treball seria fer una entrevista als directors de la companyia. M'aniria bé virtualment, presencialment, escrites... el que a ells els fos més còmode i viable! Però considero que seria la part més important per la revista i que si és possible fer-ho donaria molt de valor al meu treball.

També m'agradaria molt poder fer un petit reportatge de "Mar i cel" des dels actors, l'escenografia, el vestuari... una mica la idea de "colar-se entre bastidors". Sé que això seria molt més complicat perquè engloba molta gent, però no sé si hi hauria la possibilitat d'assistir a un assaig i després d'aquest poder parlar amb alguns d'ells i, d'altra banda, parlar amb els que sigui més difícil per telèfon o correu electrònic. O tot per missatge! El que us sigui més fàcil a vosaltres!

Ja sé que el que demano és complicat i que segurament teniu a molts periodistes a darrere ara mateix i deus estar desbordada, però si fos possible fer-ho seria de gran ajuda per mi!

Moltes gràcies per llegir-me i espero la teva resposta,

Eva Ojalvo

Anna Candelas | Dagolldagom, S.A. annacandelas@dagolldagom.com [mitjançant dagolldagom.onmi...](mailto:mitjançant@dagolldagom.onmi...)

dv., 9 de febr. 16:45

per a mi ▾

Hola Eva!

Els directors de la companyia, Anna Rosa Cisqueuella, Joan Lluís Bozzo i Miquel Periel els faries per separat, no? No hi haurà problema, però crec que ens aniria millor durant el mes de març. Aquest mes estem fent càstings i estem una mica ocupats...

Jo crec que venir a un assaig i parlar in situ amb algú no hi haurà problema. Els assajos, però, els fem durant juliol, agost i setembre. No sé si et va bé per timing.

Seguim.

Merci!

EVA OJALVO RODRIGUEZ . <u1965470@campus.udg.edu>

20 de febr. 2024 12:24 ☆ ↶ ⋮

per a S.A. ▼

Hola Anna!

Si pogués ser per separat seria perfecte, però com a vosaltres us vagi millor! Durant el mes de març és genial. M'adapto per fer-ho quan a vosaltres us vagi bé.

El tema assajos, crec que, com dius, per timing serà massa tard. Tot i això t'acabo de dir alguna cosa!

Moltes i moltes gràcies,

Eva Ojalvo

EVA OJALVO RODRIGUEZ . <u1965470@campus.udg.edu>

29 de febr. 2024 13:12 ☆ ↶ ⋮

per a S.A. ▼

Bon dia Anna,

Quan puguis em podràs concretar quan podríem fer les entrevistes per poder-me organitzar una mica?

Moltes gràcies,

Eva Ojalvo

EVA OJALVO RODRIGUEZ <u1965470@campus.udg.edu>

11 de març 2024 13:43 ☆ ↶ ⋮

per a S.A. ▼

Hola Anna,

Perdona per fer-me pesada, però necessito saber si compto amb les entrevistes o no.

Gràcies i espero la teva resposta,

Eva Ojalvo

Anna Candelas | Dagolldagom, S.A. <annacandelas@dagolldagom.com>

12 de març 2024 12:29 ☆ ↶ ⋮

per a mi ▼

Bon dia Eva,

Perdona tens raó. Truca'm al 655380779 i parlem, així serà més ràpid.

Gràcies!

Anna Candelas

Comunicació i producció

DAGOLL DAGOM

EVA OJALVO RODRIGUEZ <u1965470@campus.udg.edu>

14 de març 2024 12:46 ☆ ↶ ⋮

per a S.A. ▼

Hola Anna!

T'escric perquè em vas dir que si avui no m'havies dit res et digués alguna cosa perquè avui estaries amb en Bozzo i en Periel i així els hi podries comentar les entrevistes!

Moltes gràcies,

Eva Ojalvo

Anna Candelas | Dagolldagom, S.A. <annacandelas@dagolldagom.com>
per a mi ▾

18 de març 2024 13:25 ☆ ↶ ⋮

Bon dia Eva,

Perdona, la setmana passada vaig tenir uns temes familiars.

Amb l'Anna Rosa ja tens agendat dia.

El Miquel Periel em diu això: Jo seré fora del 15 al 20 i del 27 al 2. La resta cap problema. → fes-me tu mateixa proposta i li dic El Bozzo no m'ha dit res més, li torno a preguntar.

Merci,

EVA OJALVO RODRIGUEZ <u1965470@campus.udg.edu>
per a S.A. ▾

20 de març 2024 9:15 ☆ ↶ ⋮

No et preocupis!

D'acord, diga-li a en Miquel Periel a veure si li aniria bé el dilluns 25 a les 11 h.

Eva Ojalvo

Anna Candelas | Dagolldagom, S.A. <annacandelas@dagolldagom.com>
per a mi ▾

20 de març 2024 10:26 ☆ ↶ ⋮

Li demano! Seria per telèfon, que dilluns no venim a la oficina!

Anna Candelas | Dagolldagom, S.A. <annacandelas@dagolldagom.com>
per a mi ▾

20 de març 2024 11:15 ☆ ↶ ⋮

Hola! Jeje

Confirmat el Miquel dilluns 25 a les 11h. El pots trucar al mòbil: 609 24 47 90

Merci!

Anna Candelas | Dagolldagom, S.A. <annacandelas@dagolldagom.com>
per a mi ▾

21 de març 2024 17:29 ☆ ↶ ⋮

Eva, el Bozzo em diu que podria dimarts 2 d'abril a les 11h. Ell viu a l'Ametlla del Vallès. Em diu que podries anar a casa seva o sinó per telèfon. Com et va? Si vols et dono el seu tlf i parles directament per whats amb ell: 619761478

Al Miquel dilluns fes-li un whats abans de trucar-lo i així ja sap quin és el teu número.

Merci!

Anna Candelas
Comunicació i producció
DAGOLL DAGOM

EVA OJALVO RODRIGUEZ . <u1965470@campus.udg.edu>
per a S.A. ▾

22 de març 2024 12:35 ☆ ↶ ⋮

Hola Anna!

Dimarts 2 d'abril em va perfecte entrevistar a en Bozzo. Si li sembla ja m'aproparé a casa seva, que crec que serà més fàcil entrevistar-lo en persona. Aquesta setmana li envio un whats per acabar de parlar-ho.

Entesos. Li faré un whats a en Periel abans de trucar-li.

Per cert, moltes gràcies per gestionar i posar-me en contacte amb tots ells, de veritat!

Fins aviat!

Eva

Anna Candelas | Dagolldagom, S.A. <annacandelas@dagolldagom.com>
per a mi ▾

22 de març 2024 12:47 ☆ ↶ ⋮

Perfecte, doncs tu mateixa!! La setmana vinent faré vacances. Espero que vagi tot molt bé! 😊

De res, espero que et surti un treball fantàstic!

EVA OJALVO RODRIGUEZ <u1965470@campus.udg.edu>
per a S.A. ▾

1 d'abr. 2024 12:24 ☆ ↶ ⋮

Hola Anna!

Li vaig enviar un Whats a en Bozzo l'altre dia i avui i no m'ha contestat encara... Entenc que demà no fem entrevista?

Gràcies,

Eva

Anna Candelas | Dagolldagom, S.A. <annacandelas@dagolldagom.com>
per a mi ▾

2 d'abr. 2024 10:43 ☆ ↶ ⋮

Bon dia Eva,

Perdona, ahir no treballava... no sé, escriu-li una altra vegada.

EVA OJALVO RODRIGUEZ <u1965470@campus.udg.edu>
per a S.A. ▾

4 d'abr. 2024 11:53 ☆ ↶ ⋮

Hola Anna!

En Bozzo no m'ha contestat encara... Sembla que no ha ni vist el missatge. No sé si li pots comentar a veure si li va bé un altre dia o a veure si em pot contestar i parlem nosaltres.

Gràcies,

Eva

Anna Candelas | Dagolldagom, S.A. <annacandelas@dagolldagom.com>
per a mi ▾

8 d'abr. 2024 10:55 ☆ ↶ ⋮

Bon dia Eva,

Perdona. No vaig poder contestar-te. Tu mateixa, torna-li a escriure o fes-li un truc.

M'Erci!

EVA OJALVO RODRIGUEZ <u1965470@campus.udg.edu>
per a S.A. ▾

dj., 23 de maig 12:06 ☆ ↶ ⋮

Hola Anna!

Ja estic a punt d'acabar el TFG, però encara li falten quatre retocs. Et volia preguntar si tindries el cartell de Mar i cel 2024 i el del Festival Grec en bona qualitat, perquè els que he trobat a internet són d'un tamany massa petit per la resolució que necessito pel monogràfic. I, d'altra banda, també et volia demanar si tindries la infografia que vaig fer amb totes les dades de la companyia, on surten les funcions fetes, el públic total...

Moltes gràcies i et prometo que la pròxima vegada que t'escrigui serà per passar-te el monogràfic perquè els hi ensenyis a l'Anna Rosa, en Miquel i en Bozzo, que em van demanar que els hi enviés!

Eva Ojalvo

A **Anna Candelas | Dagolldagom, S.A.** dj., 23 de maig 12:20 ☆ ↶ ⋮
per a mi ▾
Bon dia Eva,

T'adjunto els cartells com demanes.
La tipografia original no te la puc passar, ho sento. Però n'hi ha una semblant: Adobe Fan Heiti Std B
Sinó tu mateixa en pots buscar una semblant.

Gràcies a tu! 😊

Anna Candelas
Comunicació i producció
DAGOLL DAGOM

E **EVA OJALVO RODRIGUEZ .** <u1965470@campus.udg.edu> dj., 23 de maig 12:52 ☆ ↶ ⋮
per a S.A. ▾
Per casualitat del Grec no tens el cartell que t'he adjuntat en aquest correu, no?

I, d'altra banda, no volia dir la tipografia, volia dir les dades que va presentar quan es va fer la presentació dels 50 anys i la roda de premsa de Mar i cel, que hi posava els espectacles que havien fet al llarg de la trajectòria, el públic total i tot això. No sé si saps a què em refereixo.

Gràcies!

A **Anna Candelas | Dagolldagom, S.A.** dj., 23 de maig 12:57 ☆ ↶ ⋮
per a mi ▾
Hola Eva!

No, això és una aplicació que deu haver fet el Grec en alguna adaptació.

Ah, si, perdona. Aquí tens:

E **EVA OJALVO RODRIGUEZ .** <u1965470@campus.udg.edu> 23 de maig 2024 13:30 ☆ ↶ ⋮
per a S.A. ▾
Sí! Va perfecte!

Moltes i moltes gràcies, de veritat,

Eva

6.6. Correus electrònics amb La Vanguardia

TFG alumna Comunicació Cultural de la Universitat de Girona ◇ ☰ 📄
Extern Safata d'entrada x

E **EVA OJALVO RODRIGUEZ** <u1965470@campus.udg.edu> dl., 22 d'abr. 17:08 ☆ ↶ ⋮
per a sollergon ▾
Bona tarda Silvia,

Em dic Eva Ojalvo i estudio Comunicació Cultural a la Universitat de Girona. T'escric perquè actualment estic realitzant el Treball de Final de Grau i estic fent un monogràfic sobre Dagoll Dagom que aniria hipotèticament a la secció de monogràfics del diari "La Vanguardia". La qüestió és que em fan fer la maquetació igual que la del diari, i em preguntava si hi ha algun document on pugui trobar les diferents tipografies, mida, etc... per poder fer la maquetació que em demanen. No sé si tu em pots resoldre aquest dubte o m'hauria de posar en contacte amb alguna altra persona.

Moltes gràcies de totes maneres,

Eva

S **Silvia Oller González** <sollergon@gmail.com> dt., 23 d'abr. 7:47 ☆ ↶ ⋮
per a mi ▾
Hola Eva,
Si vols et puc enviar una pàgina maquetada.
La veritat és que les maquestes es demanen als companys de disseny, jo no les tinc.
Com a molt, et podria fer una foto a una pàgina maquetada.
No sé si et pot servir...

E **EVA OJALVO RODRIGUEZ** <u1965470@campus.udg.edu> dt., 23 d'abr. 10:28 ☆ ↶ ⋮
per a Silvia ▾
Vale! No sé si tens el document a InDesign, però si és així i me'l pots enviar amb aquest format m'aniria millor. Si no pot ser, envia'm la foto.

Moltes gràcies,

Eva

Enviat des del meu iPhone

S **Silvia Oller González** <sollergon@gmail.com> dt., 23 d'abr. 10:53 ☆ ↶ ⋮
per a mi ▾
No hi entenc massa de formats, jo... T'enviaré una foto de la maqueta. I si vols puc rebotar a la gent de Disseny el teu email a veure si ells et saben ajudar.

El dt., 23 abr. 2024, 10:28, EVA OJALVO RODRIGUEZ <u1965470@campus.udg.edu> va escriure:
⋮

E **EVA OJALVO RODRIGUEZ** <u1965470@campus.udg.edu> 23 d'abr. 2024 11:29 ☆ ↶ ⋮
per a Silvia ▾
Seria genial si els hi fessis arribar. A veure si ells em poden dir les característiques exactament. I si em pots passar la foto igualment per si de cas també!

Moltes gràcies!

Enviat des del meu iPhone

E **EVA OJALVO RODRIGUEZ** <u1965470@campus.udg.edu> 24 d'abr. 2024 11:30 ☆ ↶ ⋮
per a Silvia ▾
Per cert Silvia,

Si em vols passar el contacte dels que porten tot això de disseny i així no has d'estar pendent del que diuen, cap problema!

Merci,

Eva

Enviat des del meu iPhone

S **Silvia Oller González** <sollergon@gmail.com> dc., 24 d'abr. 11:51 ☆ ↶ ⋮
per a mi ▾
ja els vaig enviar el mail, a veure què diuen.

disseny Generico <disseny@lavanguardia.es> 24 d'abr. 2024 17:45 ☆ ↶ ⋮
per a Silvia, mi ▾
Hola!

Sense entrar en gaire detall, puc oferir-te aquesta guia esquemàtica que es va fer fa uns anys. Malgrat que hi ha hagut petites variacions des d'aleshores, crec que pot servir-te com a base i que el teu treball pot quedar força digne.

6.7. Paràmetres generals de maquetació de La Vanguardia

TEORIA I TÈCNIQUES DEL PERIODISME IMPRÈS

2021 – 2022

Paràmetres diari La Vanguardia

Format

290 x 410 mm

Marges

Superior: 15,5 mm Inferior: 13 mm Interior: 12,8 mm Exterior: 16 mm

Retícula i modulació

Columnes: 5. Medianil: 12 pt

Modulació: 16 mòduls de 5 línies. Separació entre mòduls: 1 línia

Foli

Número de pàgina: Libre Franklin Black 7,8/11 (track 100)

Nom publicació: Mercury Text G1: 9,5/11 (track 100)

Nom de secció: Libre Franklin Black 8,5/11 (track 250)

Data: Mercury Text G1: 9,2/11 (track 100)

Tots els elements del foli van alineats a retícula.

Filet: 0,3 pt

Text base

Mercury Text G1 Roman: 10,5/11

Justificat. Sangria primera línia: 12 pt.

Firma

Autor: Libre Franklin Black 7/9 (track 30) Caixa alta. Filet superior de 0,5 pt.

Ciutat: Libre Franklin Light 7,5/7,5 (track 0) Caixa baixa. Filet inferior de 0,5 pt.

Destacats amb filet

Mercury Display Bold 15/16,5. Sempre de 5 línies.

Filet per sobre: gruix de 5 pt. Ample: 70 pt. Color blau (100/75/0/40)

Peu de foto

Peu: Mercury Text G1 Bold 10,2/11

Crèdit: Libre Franklin Regular 5 (track -20). Caixa alta

Cintell

Libre Franklin Black 13/11 (track 30)

Filet per sota de 0,3 pt i 60 pt d'ample a mitja línia de retícula

Despieces

Requadre de 0,3 pt. (espai superior de 6pt)

Text Mercury Text G1 Semibold: 10,2/11. Bandera. Sense sang

Títol Mercury Display Semibold. 3 línies 15/15pt o 1 línia 18/18

Títols Informatius. Sempre en bandera. Amb subtítol si és la noti principal

Mercury Display Bold: Internacional, Política, Economia i Viure. *(Italica per a les entrevistes)*

Mercury Display Regular: Societat i Cultura. *(Italica per a les entrevistes)*

Mercury Text G1 Bold: Esports. *(Italica per a les entrevistes)*

Tema principal

- 5 cols / 1 línia (doble) → 64/64 (-30) + 1 línia Subtit Mercury Display Italic 26/26 (-10)
- 5 cols / 1 línia → 44/44 (-30) + 1 línia Subtit Mercury Display Italic 21/21 (-10)
- 4 cols / 2 línies → 40/40 (-30) + 1 línia Subtit Mercury Display Italic 21/21 (-10)
- 3 cols / 2 línies → 40/40 (-30) + 1 línia Subtit Mercury Display Italic 21/21 (-10)
- 2 cols / 4 línies → 36/36 (-30) + 1 línia Subtit Mercury Display Italic 18/18 (-10)

Temes secundaris

- 3 cols / 2 línies → 28/28 (-30)
- 2 cols / 3 línies → 28/28 (-30)
- 1 col / 5 línies → 21/21 (-30)

Títols Reportatge. Sempre centrat. Amb avantítol

Mercury Display Bold: Internacional, Política, Economia i Viure.

Mercury Display Regular: Societat i Cultura.

Mercury Text G1 Bold: Esports.

- 5 cols / 1 línia (doble) → 64/64 (-30) + 1 línia Avantit Mercury Display Italic 18/18 (-10)
- 5 cols / 1 línia → 50/50 (-30) + 1 línia Avantit Mercury Display Italic 18/18 (-10)
- 4 cols / 1 línia → 40/40 (-30) + 1 línia Avantit Mercury Display Italic 18/18 (-10)
- 3 cols / 2 línies → 40/40 (-30) + 1 línia Avantit Mercury Display Italic 18/18 (-10)
- 2 cols / 3 línies → 36/36 (-30) + 1 línia Avantit Mercury Display Italic 18/18 (-10)